

**Filozofická fakulta Univerzity Palackého
v Olomouci**

katedra sociologie a andragogiky

Anna Kovandová

**NABÍDKA VZDĚLÁVÁNÍ A POPTÁVKA TRHU
PRÁCE PO ABSOLVENTECH – SITUACE
V REGIONU KUTNÁ HORA**

**EDUCATION SYSTEM SUPPLY OF AND LABOUR MARKET
DEMAND FOR GRADUATES - SITUATION IN THE KUTNÁ HORA**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: PhDr. Zuzana Tichá, Ph.D.

Olomouc 2011

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně a uvedla v ní veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem použila.

V Čáslavi dne 1.11.2011

Děkuji paní PhDr. Zuzaně Tiché, Ph.D. za odborné vedení a poskytnuté rady při zpracování mé bakalářské práce.

Anna Kovandová

Anotace

Příjmení a jméno: Kovandová Anna

Název katedry a fakulty: Katedra sociologie a andragogiky FF UP

Název práce: Nabídka vzdělávání a poptávka trhu práce po absolventech – situace v regionu Kutná Hora

Počet titulů použité literatury: 14

Klíčová slova: trh práce, absolvent, volba povolání, kompetence, uplatnění

Bakalářská práce se zabývá nabídkou vzdělávání a poptávkou po absolventech středních odborných škol a středních odborných učilišť na trhu práce v regionu Kutná Hora. Teoretická část je zaměřena na vysvětlení základních pojmů z oblasti volby povolání a trhu práce, popisuje situaci v sekundárním školství, zabývá se i kompetencemi, které by měli mít absolventi vstupující na trh práce. V rámci praktické části práce jsou analyzována získaná data a prostřednictvím komparace nabídky vzdělávání a poptávky po absolventech na trhu práce je navržena skladba učebních oborů, která by byla efektivní pro obě zúčastněné strany – pro střední školy, které by mohly následně zaznamenat vyšší počet zapsaných žáků, a pro zaměstnavatele, kteří poptávají konkrétní pracovní místa.

Annotation

First name and surname: Anna Kovandová

Faculty and department name: Department of Sociology and Andragogy, Philosophical Faculty at Palacký University

Bachelor thesis title: Education System Supply of and Labour Market Demand for Graduates - Situation in the Kutná Hora Region

Number of referenced books: 14

Key words: labour market, graduate, career choice, competences, participation

The bachelor thesis deals with the education system supply of and labour market demand for graduates of secondary technical schools and secondary vocational schools in the region of Kutná Hora. The theoretical section aims to explain fundamental notions in the area of career choice and labour market, while describing the situation in the secondary education system and the competences which the graduates entering the labour market should have. The practical section analyses the collected data and by means of matching the education system supply of and labour market demand for graduates proposes such a composition of branches of study that would be effective for both stakeholders - the secondary schools, which could consequently have more enrolled students, and the employers offering specific jobs.

OBSAH

Úvod.....	8
1 Vymezení a vysvětlení základních pojmů.....	10
1.1 Trh práce.....	10
1.2 Volba povolání.....	11
1.2.1 Úloha volby povolání.....	11
1.2.2 Orientační body při volbě povolání.....	12
2 Absolvent.....	14
2.1 Význam pojmu absolvent	14
2.2 Trh práce a absolventi	15
2.3 Uplatnitelnost absolventů	16
2.4 Situace absolventů se zdravotním postižením.....	17
2.5 Služby nabízené absolventům	18
2.5.1 Pomoc úřadů práce při volbě povolání.....	18
2.5.2 Úloha informačního systému o uplatnění absolventů škol	19
3 Kompetence absolventů.....	21
3.1 Pojem kompetence	21
3.2 Začleňování absolventů na trh práce	22
3.3 Požadavky zaměstnavatelů na absolventy.....	23
3.3.1 Současná situace	23
3.3.2 Co potřebují zaměstnavatelé	24
3.3.3 Kompetence požadované zaměstnavateli	24
4 Ekonomická krize a absolventi	26
4.1 Krize ve společnosti	26
4.2 Dopad krize na absolventy škol.....	27
4.3 Uplatnění absolventů v době krize	28
5 Systém vzdělávání v ČR.....	30
5.1 Situace po roce 1990.....	30
5.2 Stav po roce 2010.....	30
5.2.1 Optimalizace středních škol	31
5.2.2 Pokles populace	31
6 Dlouhodobé záměry v regionálním školství	33

6.1 Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ve Středočeském kraji.....	33
7 Charakteristika regionu Kutná Hora.....	35
8 Nabídka vzdělávání v regionu Kutná Hora	36
8.1 Přehled škol zřizovaných krajem.....	36
8.2 Školy jiných zřizovatelů.....	41
9 Absolventi v regionu Kutná Hora	42
9.1 Absolventi základních škol	42
9.2 Počty žáků přijatých na střední školy a střední odborná učiliště v regionu v letech 2009 – 2011	43
9.3 Počty nezaměstnaných absolventů středních škol a středních odborných učilišť v regionu Kutná Hora v letech 2007 – 2010	48
9.4 Uchazeči o zaměstnání podle vzdělání.....	51
10 Volná pracovní místa.....	52
10.1 Volná pracovní místa pro jednotlivé druhy vzdělání.....	52
10.2 Volná pracovní místa podle profesí vhodná pro absolventy.....	54
Závěr.....	63
Seznam zkratk.....	65
Seznam odborné literatury.....	66
Seznam internetových zdrojů	68
Seznam grafů.....	70
Seznam tabulek	71

Úvod

Vstup na trh práce je pro absolventa střední školy nebo středního odborného učiliště velkým životním mezníkem. Absolventi škol přicházejí do praxe vybaveni kompetencemi, avšak s minimální praxí, často zkreslenými představami o trhu i ceně práce, a jejich možné uplatnění ovlivňuje i současná ekonomická krize. Absolventi mají často nesplnitelná očekávání a nastává tvrdý střet s realitou. Je pouze na nich, jakým směrem se vydají, zda-li se budou na trhu práce snažit uplatnit v oboru, který vystudovali, a spokojí se třeba i s podřadnější prací, která neodpovídá jejich představám a kvalifikaci, nebo se pokusí uplatnit mimo svůj vystudovaný obor.

Téma bakalářské práce „Nabídka vzdělávání a poptávka trhu práce po absolventech – situace v regionu Kutná Hora“ jsem si zvolila záměrně, a to hned z několika důvodů. Prvním důvodem je, že mám v regionu Kutná Hora trvalé bydliště, a tedy mě zajímá, jaká situace na trhu práce v současné době je, jaké možnosti se mladým lidem otevírají či naopak neotevírají. Dalším důvodem je to, že jsem matka jedné absolventky základní školy, která v době psaní mé bakalářské práce vybírá vhodnou střední školu, a zároveň matka jednoho čerstvého absolventa gymnázia, který ve stejné době vybírá školu vysokou, ale zároveň se rozhlíží po trhu práce pro případ, že nebude ke studiu na vysoké škole přijat.

Cílem mé práce je analyzovat data s počty absolventů základních škol, počty uchazečů o studium na gymnáziích, středních školách a středních odborných učilištích. Dále také analyzovat následné přijetí na konkrétní obory vzdělávání v regionu Kutná Hora. Poté chci provést komparaci nabídky vzdělávání a poptávky po absolventech na trhu práce a v závěru své práce navrhnout středním odborným školám a středním odborným učilištím v regionu případnou úpravu nabídky vzdělávání. Domnívám se totiž, že jsou v našem regionu studijní i učební obory, o které není ze strany zaměstnavatelů příliš velký zájem, a naopak některé obory, které se jeví jako potřebné, v regionu Kutná Hora zcela chybí.

Ke zpracování bakalářské práce jsou zvoleny metody:

- analýza dat o absolventech základních škol v regionu, jejich následného umístění na střední školy a střední odborná učiliště a analýza následné poptávky zaměstnavatelů,

- komparace nabídky vzdělávání s poptávkou zaměstnavatelů,
- studium materiálů a odborné literatury.

Bakalářská práce se člení na část teoretickou a praktickou. Teoretická část je rozčleněna do sedmi kapitol. V první kapitole jsou definovány za pomoci odborné literatury základní pojmy spojené s trhem práce a volbou povolání. Druhá kapitola vymezuje význam pojmu absolvent, zabývá se uplatnitelností absolventů, i těch se zdravotním postižením, na trhu práce. Dále nám tato kapitola přiblíží, jaké instituce jsou nápomocny absolventům při volbě povolání. Ve třetí kapitole se zaměřuji na kompetence, jakými by měli být vybaveni absolventi a na konkrétní požadavky ze stran zaměstnavatelů. Čtvrtá kapitola nastiňuje současnou ekonomickou krizi ve společnosti a její dopad na absolventy. Pátá kapitola je věnována stavu vzdělávací soustavy ve středním školství v uplynulých dvaceti letech, poklesu populace, a s tím spojenou optimalizaci středních škol. Šestá kapitola pojednává o dlouhodobých záměrech vzdělávání ve Středočeském kraji a v sedmé kapitole se seznámíme s charakteristikou regionu Kutná Hora.

Praktická část je rozdělena do tří kapitol s čísly osm až deset. Osmá kapitola poskytuje přehled vzdělávací nabídky v regionu Kutná Hora. Devátá kapitola seznamuje formou tabulek s analýzou počtu absolventů základních škol a s výsledky přijímacího řízení na konkrétní učební a studijní obory středních škol a středních odborných učilišť. Dále čtenáři tato kapitola nabízí data s počty uchazečů o zaměstnání z řad absolventů konkrétních škol. Desátá kapitola otevírá prostřednictvím přehledných grafů možnost seznámit se s volnými pracovními místy vhodnými pro absolventy za poslední roky. Tyto grafy jsou zpracovány nejdříve podle kvalifikační struktury a poté i podle profesí, které jsem s ohledem na nabídku vzdělání v regionu zvolila jako místa vhodná pro absolventy. Komparací nabídky vzdělávání a poptávky zaměstnavatelů na trhu práce bude dosaženo samotného cíle práce – návrh doporučení středním školám a středním odborným učilištím na úpravu vyváženosti nabídky vzdělávání, které by lépe odpovídalo situaci na trhu práce.

1 Vymezení a vysvětlení základních pojmů

V této kapitole budou vysvětleny pojmy týkající se problematiky trhu práce a je zde poukázáno na změny, které proběhly po listopadové revoluci v roce 1989.

1.1 Trh práce

„Trh práce je prostorem, ve kterém se realizuje vztah dvou aktérů – pracovní síly a zaměstnavatele. Již svojí podstatou je tedy dějištěm neustálého pohybu, vyplývajícího z procesu hledání odpovídající polohy zmíněného vztahu. Hledají přitom oba aktéři: pracovní síla možnosti co nejefektivnějšího prodeje své pracovní síly, zaměstnavatel optimální pracovní sílu, zajišťující naplnění jeho podnikatelských záměrů. Oba jsou ovšem ve svém hledání limitováni množinou faktorů, obecnými celospolečenskými procesy počínaje a subjektivními zájmy jednotlivců konče“ (Kuchař, 2007, s. 111).

Němec (2004) konstatuje, že „trh práce má svá specifika vyplývající ze zvláštností zboží, které je na trhu práce obchodováno. Práce nemá stejnou povahu jako ostatní zboží. Schopnost pracovat, tj. pracovní síla, je neoddělitelná od člověka, ale neztotožňuje se s ním. Člověk má svůj pracovní rozměr a současně rozměr individuálně osobnostní a biologický. Má svá přání, zájmy, hodnoty, cíle a práva – v demokratických společnostech svobodně disponuje se svou pracovní silou. Díky těmto zvláštnostem bývá trh práce předmětem státních zásahů nebo místem politických střetů“ (Němec in Dvořáková a kol., 2004, s. 130). Dále Němec (2004) uvádí, že trh práce „je místem, na němž jsou utvářeny podmínky zaměstnanosti včetně mezd a platů, prostřednictvím nabídky a poptávky po práci“ (Němec in Dvořáková a kol., 2004, s. 130).

„Teprve po roce 1990 se u nás stala služba práce předmětem skutečné tržní transakce: začala být nabízena a poptávána. Skutečnost, že se změny nabídky práce a poptávky po ní na jednotlivých odvětvových trzích začaly promítat – i když velmi nedokonale – do změn tržní ceny práce, přinesla nové souvislosti.

Velmi důležitým signálem se stala kvalita nabízené služby práce (dobrá odborná kvalifikace, znalost jazyků a práce na počítači, komunikativnost, flexibilita, ochota učit se a nebránit se změnám). Zřetelně se ukázalo, co znamená lidský kapitál, jak je potřebné ho rozvíjet a prohlubovat a jak je důležité ho umět náležitě zhodnotit. Udržet se

a být úspěšný na trhu práce totiž znamená, nabízet to, o co mají zájem a jsou ochotni ocenit a zaplatit ti druhí“ (Brožová, 2003, s. 11).

„O charakteru trhu práce dnes zcela jednoznačně rozhoduje vzdělanostní struktura lidí, kteří na něj vstupují. Společenský pokrok, vyjádření tezí o znalostní společnosti, není možný bez vzdělaných občanů. Deficit, zapříčiněný především obdobím komunistického režimu, je zde patrně největší a jeho důsledky jsou zjevně nejvážnější. Stále zřetelněji se ukazuje, že investice do vzdělání jsou z hlediska distribuce zdrojů nejefektivnější, neboť největší bohatství každé vyspělé společnosti jsou vzdělaní občané. Velice důležité přitom je také to, že zmíněné investice přinášejí výsledky v historicky dosti krátké době (dané průměrnou dobou vzdělávání na jednotlivých stupních)“ (Kuchař, 2007, s. 40).

1.2 Volba povolání

Volba povolání je důležitým životním mezníkem v životě každého mladého člověka. Již na základní škole má žák svoje zájmy, v některých oborech vyniká, v některých naopak ne. Toto ho částečně směřuje k volbě povolání. Prostřednictvím školy je tato jeho volba konkretizována a pojmenována.

1.2.1 Úloha volby povolání

„Volba povolání zásadním způsobem ovlivňuje nejen úspěšnost člověka na jeho profesní dráze a do jisté míry i v celém jeho životě, ale i prosperitu celé společnosti. Pojem „volba povolání“ se však v posledních letech používá ve značně různorodých významech a zahrnuje:

- rozhodování o konkrétním povolání, které by dotyčný jednatel chtěl vykonávat,
- výchovu k volbě povolání (včetně vzdělávací oblasti Výchova k volbě povolání),
- výběr střední školy v posledním ročníku ZŠ,
- hledání konkrétního zaměstnání u konkrétního zaměstnavatele,
- rekvalifikace na jiné povolání.

Pravdou je, že všechny tyto kroky spolu určitým způsobem souvisejí, různě na sebe navazují a v konečném výsledku vytvářejí profesní dráhu příslušného jednotlivce“ (Mertin, Strádal, Úlovcová a kol., 2002, s. 1).

„Rozhodnutí o volbě povolání na základní škole je významným životním krokem, který může výrazně ovlivnit úspěšnost budoucího absolventa při jeho vstupu na trh práce. V důsledku společenských změn se tato volba odehrává v prostředí, které vytváří zcela nové předpoklady pro pohyb a orientaci na trhu práce a zároveň klade značné nároky na samotný proces volby povolání. Rozšiřující se vzdělávací nabídka na straně jedné, rostoucí nároky zaměstnavatelů, proměnlivá poptávka na trhu práce a především pak riziko nezaměstnanosti na straně druhé – to jsou jen některé z faktorů, které do tohoto procesu významně zasahují“ (Mertin, Strádal, Úlovcová a kol., 2002, s. 3).

„Vzdělání a příprava na povolání má ve společnosti následující úlohu:

- příprava na povolání přizpůsobuje znalosti a dovednosti lidí potřebám trhu práce,
- umožňuje začlenění mládeže do společnosti zvládnutím základních znalostí (především jazykových a počítačových) a sociálních dovedností, neboli umožňuje, aby každý mladý člověk byla schopen se začlenit do života ve společnosti se složitým technologickým prostředím, zvládl základní dovednosti v oblasti komunikace a navazování kontaktů a získal schopnost osvojovat si nové poznatky a dovednosti po celý svůj život („naučit se učit celý život“),
- investice do lidských zdrojů jsou předpokladem zvyšování produktivity práce, neboť usnadňují vstřebávání a šíření nových technologií“ (Němec, Kotýnková, 2003, s. 27).

1.2.2 Orientační body při volbě povolání

„Vlohy, schopnosti a talent, a zejména jejich úroveň jsou jedním z nejdůležitějších orientačních bodů při výběru povolání, respektive při výběru škol, které studenty připravují pro jeho následný výkon. Nemusí však přitom být správně rozpoznány, a mohou tudíž být uvažovány jako méně důležité než to, že člověka něco zajímá natolik, že za tím jde přes všechny překážky. Intenzivní zaměření člověka

určitým směrem v důsledku pozitivního ovlivnění jeho zájmů je jich projevem jeho motivace.

Bez schopností rozvinutých v odpovídajícím směru se člověk neobejde, chce-li být v dané činnosti alespoň minimálně úspěšný. Na druhé straně ale mnohdy lepších výsledků dosahují lidé, jejichž schopnosti nejsou až tak rozvinuté, jak by se podle těchto výsledků dalo čekat. Znamená to, že kromě toho, že má potřebné schopnosti, musí být člověk také vždy k podávání odpovídajících výkonů výrazněji motivován“ (Hanzlíková, Pauknerová, Soušková, 2002, s. 12).

„Motivace, jako soubor vnitřních hnacích sil činnosti člověka, usměrňuje jeho poznání, prožívání a jednání. Tyto síly integrují a organizují psychickou a fyzickou aktivitu jedince směrem k vytčenému cíli. Je-li tímto cílem úspěch ve zvolené profesi, nebude bez potřebného aktivního přístupu v přípravě na toto povolání (a bez jeho aktivního výkonu) rozhodně snadno dosažitelný. K žádoucí úrovni jakéhokoli výkonu přitom vede jen přiměřená, optimální motivace. Je-li člověk příliš „umanutý“ ve věci dosažení určitého výsledku, obvykle to jeho aktivity, a tím i šanci na úspěch, snižuje. Není-li motivovaný vůbec, pak zpravidla nic nedělá, a ničeho také nedosáhne“ (tamtéž, s. 13).

2 Absolvent

Pojem absolvent bývá používán v různých souvislostech. V této kapitole bude vysvětlen prostřednictvím odkazů na příslušné zákony. Kapitola se dále zabývá vstupem absolventů na trh práce a nastiňuje i situaci absolventů se zdravotním postižením.

2.1 Význam pojmu absolvent

„Podle definice odpovídající zákoníku práce patřili mezi absolventy – uchazeče o zaměstnání ti uchazeči, jejichž celková (kumulovaná) doba zaměstnání v pracovním nebo podobném poměru nedosáhla po úspěšném ukončení studia dvou let (nezapočítávala se např. mateřská dovolená, pracovní neschopnost, výkon trestu, základní vojenská služba atd.). To znamenalo, že mezi absolventy – uchazeče o zaměstnání bylo zahrnováno mnoho těch, kteří absolvovali školu před více lety, a to tak dlouho, dokud se jim „nepodařilo odpracovat“ dva roky. Podle definice zákona o zaměstnanosti (zákon č. 1/1991 Sb., o zaměstnanosti ve znění pozdějších předpisů) patřili mezi absolventy – uchazeče o zaměstnání pouze ti nezaměstnaní absolventi, u nichž od úspěšného ukončení studia uplynuly nejvýše dva roky.

Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ze dne 13. května 2004, již pojem absolvent – uchazeč o zaměstnání nedefinuje, jsou zde vyčleňováni uchazeči, kterým je potřebné věnovat zvýšenou péči při zprostředkování zaměstnání, kam až do roku 2008 spadali absolventi středních škol v rámci kategorie „fyzické osoby do 25 let věku“. Po novele zákona o zaměstnanosti, která vstoupila v platnost 1. ledna 2009, již absolventi celkově nejsou vnímáni jako riziková skupina a, která by měla mít ztížený přechod na trh práce. Zvýšená péče je od ledna věnována pouze mladým lidem do 20 let věku, což odpovídá maximálně době 2 let po ukončení středního vzdělání. Na základě zlepšujícího se uplatnění absolventů na trhu práce do roku 2008 údajně nebylo možné již považovat absolventy vysokých škol a všechny mladé lidi do 25 let věku za skupinu znevýhodněnou na trhu práce, na rozdíl např. od osob se zdravotním postižením nebo osob ve věku nad 50 let“ (Burdová, Chamoutová, 2010, s. 3-4).

Trylč (2009) uvádí, že „zákoník práce definuje pojem absolvent školy v § 229 v souvislosti se stanovením povinnosti zaměstnavatelů zabezpečit absolventům středních škol, konzervatoří, vyšších odborných škol a vysokých škol přiměřenou odbornou praxí k získání praktických zkušeností a dovedností potřebných pro výkon práce“ (Trylč in Červinka, Hůrka, Leiblová a kol., 2009, s. 149).

2.2 Trh práce a absolventi

„Absolventi škol představují na trhu práce skupinu, která sice v současné době nepatří mezi ty nejohroženější, nicméně je řazena k těm, kterým je třeba věnovat zvýšenou pozornost a péči. Přejít ze vzdělávacího systému do světa práce je důležitou životní etapou, která významným způsobem ovlivňuje nejenom budoucí pracovní kariéru, ale i celkovou kvalitu života. To, jak je absolvent při hledání zaměstnání úspěšný či neúspěšný, jakým způsobem a jak rychle nalezne vhodné pracovní uplatnění, může mít značný dopad na jeho celkový přístup k práci a motivaci aktivně se zapojovat do pracovního života“ (Kalousková, Vojtěch, 2008, s. 3).

„Trh práce, v kterém nabídku pracovní síly tvoří absolventi, je specifický hned několika charakteristikami – například nedostatkem praxe uchazečů, neosvojenými pracovními návyky, omezenými zkušenostmi absolventů apod. Absolventi jako uchazeči o zaměstnání vstupují do zcela nového prostředí – na pracovní trh, kde se snaží najít uplatnění pro své znalosti, dovednosti a schopnosti (zkráceně kompetence) osvojené v průběhu vzdělávání“ (Úlovcová, Vojtěch, Trhlíková a kol., 2010, s. 46).

„Kromě zmapování individuálních subjektivních podmínek a možností uplatnění absolventa v jeho životě, a zejména v práci a pracovním zařazení, je třeba mít ale také jasno v tom, do jakých objektivních podmínek absolvent v praxi vstupuje a jaké možnosti se mu v ní pro jeho uplatnění rýsují. I když se tyto podmínky a možnosti budou rovněž případ od případu lišit, lze u nich postihnout některé obecnější shodné rysy. Shoda může být například v tom, že se dnes obecně zvýšily nároky na potřebnou míru sebeprosazení každého jedince. Očekává se, že si bude člověk postupně schopen se svým uplatněním poradit sám. Odlišnosti budou souviset například již s jednotlivými lokalitami v ČR, které se liší mírou své zaměstnanosti/nezaměstnanosti. Shoda i odlišnost pak může být shledávána i v tom, jakými způsoby a postupy jednotlivé regiony

záležitosti týkající se zaměstnanosti v průběhu času řeší“ (Hanzlíková, Pauknerová, Soušková, 2002, s. 23).

Co se absolventů škol týká, Kuchař (2007) konstatuje, že „jejich hlavním specifickým rysem oproti ostatním skupinám na trhu práce je absence praktických zkušeností, zahrnujících nejen zkušenosti vyplývající z aplikace studovaného oboru v praxi, ale také základní pracovní návyky. Problémy se vstupem absolventů škol na trh práce jsou tedy spojeny jak se sníženou možností realizovat získané znalosti a dovednosti (které tím nutně zastarávají), tak s odkladem postupného osvojování si zmíněných návyků“ (Kuchař, 2007, s. 147).

„Postupně a pomalu, ale přece jen se začínají prosazovat tlaky na zapojování se do pracovního procesu již v průběhu studia. Tato „práce při studiu“ totiž současně vypovídá o míře identifikace studenta se studovaným oborem. U většiny oborů totiž platí, že k jejich zvládnutí nestačí jen znalosti získané studiem, ale je také třeba je konfrontovat s praxí a tak získávat i nezbytné praktické dovednosti. Ti absolventi, kteří tuto praxi nemají, tím současně dávají důležitou informaci o své identifikaci s daným oborem i svým potenciálním zaměstnavatelům“ (Kuchař, 2007, s. 148).

2.3 Uplatnitelnost absolventů

„Absolventi jsou na trhu práce znevýhodněni především nedostatkem praxe či nezkušeností a neznalostí pracovního prostředí. Na druhé straně mohou zaměstnavatelům nabídnout pracovníka, který je flexibilní a schopný dále se učit“ (Úlovcová, Vojtěch, Trhlíková a kol., 2010, s. 43).

„Navzdory tomu, že vstup absolventů na trh práce může být do určité míry poznamenán nesouladem mezi jejich aktuálními znalostmi a dovednostmi na jedné straně a nároky a požadavky zaměstnavatelů na straně druhé, existuje řada důvodů, které mohou vést k tomu, že podniky upřednostní čerstvého absolventa před zkušenějším pracovníkem. Ačkoli potřeby a požadavky jednotlivých sektorů jsou do určité míry odlišné, u absolventů shodně oceňují hlavně ochotu učit se nové věci, nezátíženost předchozími pracovními návyky, zájem o obor a chuť pracovat, ochotu přizpůsobit se potřebám konkrétní firmy, čerstvé odborné znalosti, zběhlost v cizích jazycích či práci

s výpočetní technikou. Díky tomu mohou absolventi často konkurovat i pracovníkům s bohatšími pracovními zkušenostmi“ (Kalousková, Vojtěch, 2008, s. 44).

„Hlavní problémy při uplatňování absolventů na trhu práce

- nedostatečná spolupráce škol se zaměstnavatelskou sférou,
- nedostatečná praxe absolventů – obě tyto příčiny spolu úzce souvisí, neboť praxe by měla být koncipována podle konkrétních požadavků zaměstnavatelů v daných oborech tak, aby co nejvíce odpovídala budoucímu pracovnímu prostředí,
- nedostatečná motivace absolventů k hledání pracovního uplatnění,
- nevyhovující struktura vzdělávací nabídky a její pružnost na trh práce – jako příčina nezaměstnanosti byly často uváděny vysoké počty absolventů oborů, nebo dlouhodobý nezájem o absolventy některých oborů“ (zdroj dostupný z <http://www.infoabsolvent.cz>).

„Za zcela zásadní pro absolventy všech oborů a vzdělávacích úrovní pak zaměstnavatelé považují ochotu dále se učit a vzdělávat i po ukončení formálního vzdělávání. Koncept celoživotního vzdělávání stále nebývá na významu a je nutné, aby absolventi škol vstupovali na trh práce s vědomím, že jejich aktuální znalosti a dovednosti sice mohou být postačující v daném okamžiku, nicméně pro budoucí uplatnění je nezbytné dále rozvíjet a prohlubovat profesní i klíčové kompetence“ (Kalousková, Vojtěch, 2008, s. 42).

2.4 Situace absolventů se zdravotním postižením

„Výchova a vzdělávání zdravotně postižených byly v České republice tradičně na vysoké úrovni. Do roku 1990 probíhaly ale z velké části ve speciálních školách a v podmínkách určité izolace od okolí. Často byla tato péče centralizována do velkých ústavů a internátních škol, což vedlo k situaci, kdy se v ústavech ocitaly i děti, kterým by individuální přístup umožnil absolvovat některý běžný typ školy a více se tak integrovat do společnosti.

Od roku 1990 můžeme sledovat změny jak z hlediska obecného vnímání role a situace lidí se zdravotním postižením, tak i v konkrétní rovině odlišného přístupu k žákům se zdravotním postižením zejména ve smyslu většího důrazu na integraci žáků se zdravotním postižením, zejména ve smyslu většího důrazu na integraci žáků se

zdravotním postižením do běžných škol. Kromě větší míry individuální integrace došlo k pozitivnímu vývoji u speciálních škol a rozšíření možností profesní přípravy i v nových státních, soukromých i církevních školách.

V zásadě můžeme od roku 1990 vysledovat dvě zdánlivě protikladné tendence:

- rozšiřování sítě speciálních škol a jejich počtu,
- postupující integraci dětí s postižením do běžných (základních a středních) škol“ (Úlovcová, Vojtěch, Trhlíková a kol., 2010, s. 50).

„Zdravotní postižení zásadním způsobem ovlivňuje život nejen těch, kterých se bezprostředně dotýká, ale i jejich rodin. Česká republika se v posledních desetiletích zařadila mezi státy usilující o plnohodnotné zapojení občanů se zdravotním postižením do společnosti a o postupné řešení problémových oblastí s cílem zlepšit podmínky a kvalitu jejich života.

V souvislosti se zvýšenou snahou o řešení problémů osob se zdravotním postižením byly v České republice přijaty dokumenty zaměřené na problematiku zdravotně postižených. V březnu 2010 byl schválen Národní plán vytváření rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením za období 2010-2014 a rovněž pro oblast vzdělávání jsou připravovány dokumenty a legislativní opatření směřující k rozšíření možnosti individuální integrace žáků se zdravotním postižením, jejich zařazení do hlavního vzdělávacího proudu a prevenci sociální exkluze“ (Burdová, Doležalová, Chamoutová a kol., 2011, s. 16).

2.5 Služby nabízené absolventům

Před vstupem na trh práce potřebují absolventi odborné rady. Tyto rady jsou jim poskytovány přímo odborníky na úradech práce nebo prostřednictvím internetových stránek, které jsou zřízeny za účelem vyhledávání informací.

2.5.1 Pomoc úřadů práce při volbě povolání

„Státní politika zaměstnanosti směřuje k dosažení rovnováhy mezi nabídkou a poptávkou po pracovní síle, k produktivnímu využití pracovních sil a zabezpečení práva

občanů na zaměstnání. Politiku zaměstnanosti zabezpečují Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR – Správa služeb zaměstnanosti a územní úřady práce“ (Mertin, Strádal, Úlovcová a kol., 2002, s. 3).

„Žákům základních a zvláštních škol, studentům a absolventům středních a vysokých škol, uchazečům o zaměstnání i dalším zájemcům poskytují úřady práce prostřednictvím svých Informačních a poradenských středisek (dále jen IPS) veškeré aktuální informace, které potřebují pro závažná rozhodnutí při vstupu do světa práce. Informační a poradenská střediska mohou navštívit celé třídy, rodiče s dětmi i děti samotné. Pro žáky základních škol jsou pořádány besedy k volbě prvního povolání. Pro absolventy středních škol jsou pořádány besedy k problematice vstupu do zaměstnání a k možnostem dalšího vzdělávání. K rozhodování o volbě povolání může návštěvník IPS využít samoobslužné počítačové programy pro testování svého profesního zájmu. K dispozici má podrobné popisy jednotlivých profesí, obsahující výčet pracovních činností, používaných pracovních prostředků a zdravotních nároků na pracovníka včetně popisů nepříznivých vlivů pracovního prostředí. Mnoho videokazet umožňuje návštěvníkovi názorný pohled do základních pracovních činností jednotlivých profesí. Vždy je k dispozici odborný pracovník připravený poradit a pomoci“ (Němec, Kotýnková, 2003, s. 137).

2.5.2 Úloha informačního systému o uplatnění absolventů škol

„Jde o Informační systém o uplatnění absolventů škol, postupně vytvářený v rámci projektu MŠMT. Jeho cílem je vybudovat funkční informační systém, který umožní shromažďovat, zpracovávat a analyzovat relevantní informace (ekonomický vývoj, demografický vývoj, nároky a potřeby trhu práce, resp. zaměstnavatelů, vývoj vzdělávacího systému) a postupně také prognózovat budoucí vývoj z hlediska požadavků trhu práce a možností uplatnění absolventů, a následně tyto informace v adekvátní formě a ve vhodný čas pravidelně zprostředkovávat důležitým skupinám uživatelů“ (Mertin, Strádal, Úlovcová a kol., 2002, s. 11).

Tento informační systém, který je spolufinancován Evropským sociálním fondem, poskytuje informace žákům základních škol, středních odborných škol a středních odborných učilišť. Zde jsou k dohledání i informace pro zdravotně postižené a jinak

znevýhodněné zájemce o volbu povolání či studia. Tento systém funguje na webových stránkách: <http://www.infoabsolvent.cz/>

3 Kompetence absolventů

V souladu se školským zákonem (zákon č.561/2004 Sb.) je vydán Rámcový vzdělávací program. Podle RVP si každá škola připravuje Školní vzdělávací program, který vyhovuje jejím požadavkům i požadavkům regionu. V průběhu vzdělávání jsou u žáků a studentů utvářeny a rozvíjeny klíčové kompetence. Aby byl přechod ze školních lavic na trh práce pro absolventy co nejméně problematický, měli by mít absolventi takové znalosti, schopnosti a dovednosti, aby mohli vykonávat různé odborné úkoly a byli schopni splnit požadavky kladené ze strany zaměstnavatele.

3.1 Pojem kompetence

Pro každého jedince je důležité osobní naplnění a rozvoj v průběhu celého jeho života. Pro to, aby se dnešní mladí lidé mohli plnohodnotně zapojit do dění ve společnosti, musí být směřováni k celoživotnímu učení. Vědomosti a dovednosti je třeba úspěšně aplikovat, nikoliv pouze předávat. Absolventi škol by se pak měli lépe začlenit na trhu práce a najít profesní uplatnění dle svých představ. K tomu je třeba rozvíjet klíčové kompetence, zapojit jedince do společnosti a pomoci mu se vstupem na trh práce.

„Mít kompetenci znamená, že člověk (žák) je vybaven celým složitým souborem vědomostí, dovedností a postojů, ve kterém je vše propojeno tak výhodně, že díky tomu člověk může úspěšně zvládnout úkoly a situace, do kterých se dostává ve studiu, v práci, v osobním životě. Mít určitou kompetenci znamená, že se dokážeme v určité přirozené situaci přiměřeně orientovat, provádět vhodné činnosti, zaujmout přínosný postoj“ (Bělecký, Hausenblas, Hučínová a kol., 2007, s. 7).

„Smyslem a cílem vzdělávání je vybavit všechny žáky souborem klíčových kompetencí na úrovni, která je pro ně dosažitelná, a připravit je tak na další vzdělávání a uplatnění ve společnosti. Osvojování klíčových kompetencí je proces dlouhodobý a složitý, který má svůj počátek v předškolním vzdělávání, pokračuje v základním a středním vzdělávání a postupně se dotváří v dalším průběhu života. Úroveň klíčových kompetencí, které žáci dosáhnou na konci základního vzdělávání, nelze ještě považovat za ukončenou, ale získané klíčové kompetence tvoří neopomenutelný základ žáka pro

celoživotní učení, vstup do života a do pracovního procesu“ (zdroj dostupný z <http://old.vuppraha.cz>).

3.2 Začleňování absolventů na trh práce

„Mladí lidé vstupují do pracovního života vybaveni kompetencemi a znalostmi, které je nezbytné dále rozvíjet v závislosti na konkrétním pracovním uplatnění a přizpůsobovat požadavkům jednotlivých zaměstnavatelů. Školní příprava však může přispět k tomu, aby přechod ze školy do světa práce byl co možná nejplynulejší. Z tohoto pohledu je velice důležité, aby již v průběhu školní přípravy měli žáci a studenti možnost poznat reálné pracovní prostředí, získat konkrétní představy o světě práce a o možnostech svého uplatnění, aby byli podněcováni aktivně se zapojit do pracovního života a aby jim v otázkách volby další vzdělávací dráhy, profese a povolání byla poskytována patřičná informační podpora“ (Kalousková, Vojtěch, 2008, s. 3).

„Pracovní kompetence, též pracovní způsobilost pro vykonávání pracovní činnosti, schopnosti se chovat způsobem odpovídajícím požadavkům práce, schopnosti a ochota plnit úkoly apod. Zahrnuje požadované znalosti, dovednosti a schopnosti, osobní vlastnosti, postoje a motivy. Znalosti předurčují úkoly, které může dotyčný plnit. Schopnosti jsou vrozené a rozvíjené vlohy k určitému druhu výkonu. Tréninkem se na základě schopností rozvíjejí dovednosti. Vlastnosti jsou relativně trvalé rysy osobnosti. Postoje a motivy, tj. pohnutky, podněcující jednání člověka mají přímý vliv na pracovní jednání“ (Dvořáková a kol., 2004, s. 85-86).

„Nejrůznější školy víceméně systematicky vedou své žáky a studenty k cílevědomému získávání vědomostí a rozvíjení specifických dovedností v konkrétních oborech. Velkou roli hraje úroveň každé školy a kvalita jejích pedagogů. Pro dítě je mnohdy osobnost pedagoga důležitým pedagogickým vzorem. Může se stát i významným faktorem při tvarování jeho zájmů a často též celkové profesní orientace“ (Hanzlíková, Pauknerová, Soušková, 2002, s. 16).

„Z hlediska úspěšného začleňování absolventů na trh práce je důležité, zda jejich znalosti, schopnosti a dovednosti, které získali v rámci školní přípravy, odpovídají požadavkům jejich budoucích zaměstnavatelů. S ohledem na neustále se měnící podmínky na pracovním trhu je důležité, aby mladí lidé byli v dostatečné míře vybaveni

nejenom potřebnými odbornými znalostmi a dovednostmi, ale také takovými obecně využitelnými kompetencemi, které jim umožní pružně reagovat na potřeby konkrétních zaměstnavatelů, a především ochotou dále se učit, vzdělávat a rozvíjet své schopnosti a dovednosti“ (Úlovcová, Vojtěch, Trhlíková a kol., 2010, s. 83).

„V době velmi prudkého technologického rozvoje je každá konkrétní znalost určité technologie důležitá, avšak potencionálně zastaralá. Brzy se totiž pravděpodobně objeví technologie nová a lepší. Ten, kdo jí není schopen přizpůsobit své znalosti a dovednosti, stává se pro zaměstnavatele potenciálně obtížněji využitelným, a tedy i méně cenným pracovníkem“ (Mertin, Strádal, Úlovcová a kol., 2002, s. 5).

3.3 Požadavky zaměstnavatelů na absolventy

Vstup absolventa školy na trh práce je velkým předělem v životě člověka. Absolventi vstupují na trh s jistými představami a požadavky, které jsou ve spoustě případů těžko slučitelné s tím, co nabízí zaměstnavatelé na trhu práce.

3.3.1 Současná situace

„Získání prvního zaměstnání závisí na řadě faktorů, jako jsou například aktivita absolventa, znalosti a dovednosti, poptávka po absolventech v tom oboru, úroveň vzdělání i schopnosti se dobře prezentovat. Určitou roli může hrát i dostupnost informací o volných pracovních místech a využití různých strategií při hledání zaměstnání. Strategie vedoucí k získání zaměstnání přitom mohou být založeny jak na formálních, tak na neformálních způsobech hledání zaměstnání“ (Úlovcová, Vojtěch, Trhlíková a kol., 2010, s. 5).

„Dnes nelze připravovat žáka na danou profesi stejným způsobem jako například před dvaceti lety. Pro výkon profese, na kterou dříve stačilo absolvovat některý z učebních oborů, je dnes často zapotřebí pracovníka na vyšší vzdělanostní úrovni. Úzká specializace v rámci učebních oborů vede k nízké profesní flexibilitě absolventa. Pokud o jeho obor přestane být na trhu práce zájem, bez rekvalifikace nemá možnost se v budoucnu uplatnit. Někteří vyučení mají s hledáním práce menší problémy, protože je

o jejich obory ze strany zaměstnavatelů momentální zájem. To však ještě neznamená, že jde o zájem trvalý a že je jejich práce bude finančně i duševně uspokojovat“ (Mertin, Strádal, Úlovcová a kol., 2002, s. 3).

3.3.2 Co potřebují zaměstnavatelé

„Pokud má být přechod ze školy na trh práce plynulý, je kromě jiného důležité, aby absolventi byli připraveni na to, jaké jsou požadavky a potřeby budoucích zaměstnavatelů, a jejich znalosti, schopnosti a dovednosti (tzv. kompetence) co nejvíce odpovídaly tomu, co od nich potenciální zaměstnavatelé očekávají. Předmětem zkoumání bylo nejenom hodnocení důležitosti vybraných kompetencí ve vztahu k dosaženému vzdělání pracovníků, ale i názory zaměstnavatelů na to, na které z uvedených kompetencí by školy měly zaměřovat více pozorností, které další znalosti, schopnosti a dovednosti oni sami pokládají za důležité a o kterých kompetencích se domnívají, že jejich význam v budoucnu ještě roste.

Kompetence, kterými jsou pracovníci a uchazeči o zaměstnání v různé míře vybaveni, lze přitom rozdělit na profesní a klíčové. Profesní kompetence jsou úzce svázány s konkrétní odborností a jejich zvládnutí umožňuje, případně usnadňuje výkon určitých profesí či povolání. S tím, jak získávají na významu kvalifikace přesahující jednotlivé profese a mění se požadavky na práci, roste i důraz kladený na klíčové kompetence.

Klíčové (přenositelné) kompetence jsou takové znalosti, schopnosti a dovednosti, které se jeví jako nezbytné pro úspěšné uplatnění nejenom na trhu práce, ale i v běžném životě. Jejich zvládnutí by mělo přispět k větší flexibilitě pracovníků v širokém slova smyslu, tzn. k jejich schopnosti vykonávat rozličné odborné úkoly nebo měnit bez větších problémů různé profese, a napomáhat ke sladování schopností pracovníků s požadavky, které kladou zaměstnavatelé“ (Kalousková, Vojtěch, 2008, s. 7).

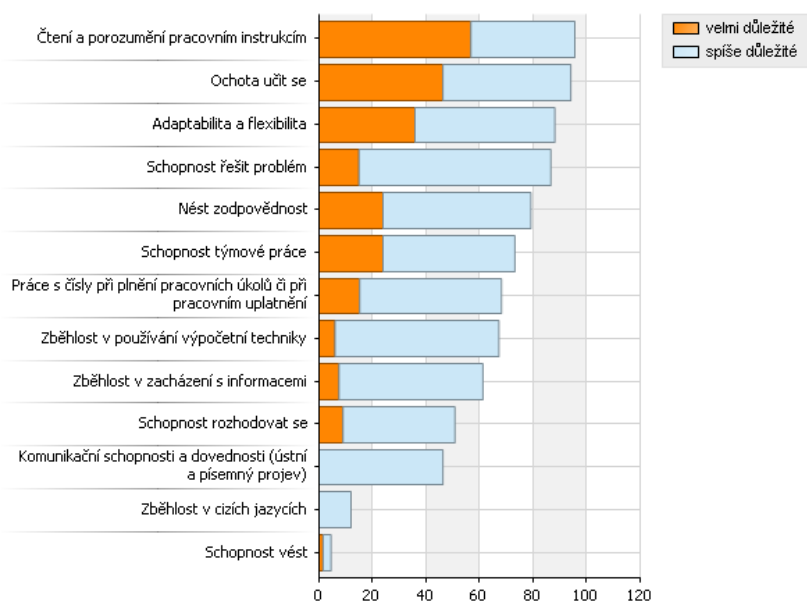
3.3.3 Kompetence požadované zaměstnavateli

V dotazníkovém šetření, které proběhlo na úřadech práce v České republice, měli pracovníci těchto úřadů u každé kategorie vzdělání ohodnotit, jakou důležitost mají

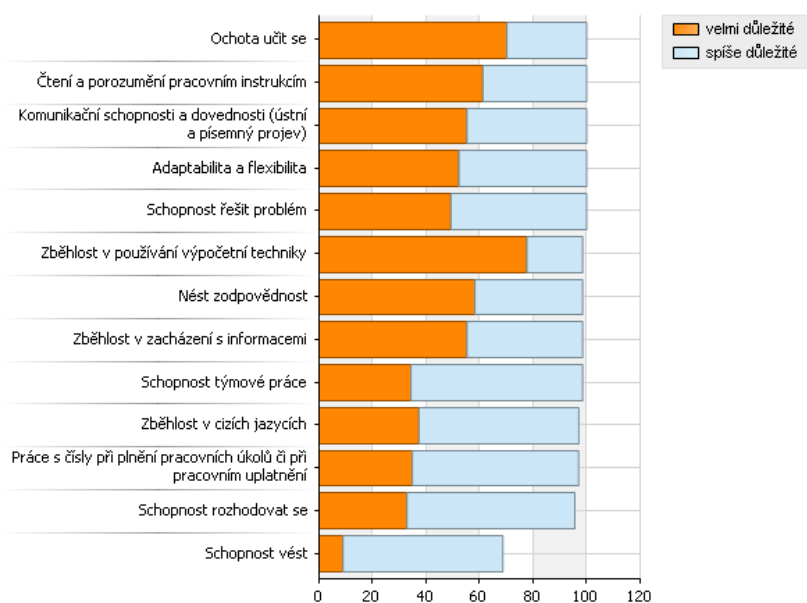
podle jejich zkušeností vybrané znalosti, dovednosti a schopnosti absolventů pro jejich úspěšné uplatnění na trhu práce.

V následujících grafech jsou zachyceny výsledky hodnocení důležitosti kompetencí absolventů podle vzdělání.

Graf č. 1 – Důležitost kompetencí absolventů – učební obory

Graf č. 2 – Důležitost kompetencí absolventů - maturitní obory

(zdroj dostupný z <http://www.infoabsolvent.cz/>).

4 Ekonomická krize a absolventi

Ekonomická krize se dotýká zřejmě každého současného člověka. Všude kolem dochází k omezování či zastavování výroby. S tím je spojeno propouštění zaměstnanců a výpovědi pro nadbytečnost. Do takovéto situace přichází na trh práce absolventi škol. Krize silně omezila zájem zaměstnavatelů o absolventy, kteří doplácují na vzrůstající nezaměstnanost. Pro zaměstnavatele je totiž snazší nepřijmout do zaměstnání absolventa než propustit stávajícího zaměstnance.

4.1 Krize ve společnosti

„Ekonomická krize je současné téma, které se promítá do života jednotlivců, firem i zemí. Většina odborníků se zajímá o příčiny jejího vzniku a dohaduje se nad prognózami budoucího průběhu hospodářské recese.

Trh práce představuje komplexní a propojený celek odrážející působení řady faktorů. Na jedné straně stojí ekonomické vlivy jako růst (pokles) hospodářství, a s ním související změny v poptávce po pracovní síle, na druhé straně hrají důležitou roli také sociálně-demografické vlivy související s vývojem věkové i vzdělanostní struktury ekonomicky aktivního obyvatelstva, a tudíž s nabídkou pracovní síly“ (Úlovcová, Vojtěch, Trhlíková a kol., 2010, s. 37).

„S propuknutím ekonomické krize a s růstem počtu nezaměstnaných se však situace na pracovním trhu změnila. O desítky procent ubylo nabízených volných pracovních míst, naopak přibývá počet uchazečů o zaměstnání z různých odvětví a různého vzdělání. Tyto protichůdné procesy výrazně zvyšují konkurenci mezi uchazeči o zaměstnání“ (tamtéž, s. 44).

„Situace už nikdy nebude taková jako před krizí, protože zaměstnavatelé budou mnohem opatrnější, jak při přijímání kmenových zaměstnanců, tak i při zvyšování mezd a poskytování benefitů. Nezaměstnanost se bude pozvolna snižovat, ale než se dostane na úroveň před krizí, může to trvat i několik let. Je o tom přesvědčena Jaroslava Rezlerová, generální ředitelka společnosti Manpower Česká a Slovenská republika“ (zdroj dostupný z <http://www.novinky.cz/kariera/>).

Společnost Manpower Česká republika uvádí každoročně pracovní pozice, po kterých je v naší republice největší poptávka.

„Nejhůře obsažitelné pozice v České republice v roce 2010:

1. Řemeslník
2. Obchodní zástupce
3. Šéfkuchař/kuchař
4. Lékař a jiný neošetřující zdravotní personál
5. Řidič
6. IT pracovník (především programátor a vývojář)
7. Pracovníci v zákaznickém servisu
8. Recepční
9. Administrativní pracovníci a pracovníci sekretariátu
10. Management“

(zdroj dostupný z <http://www.novinky.cz/kariera/>).

4.2 Dopad krize na absolventy škol

„Ekonomická krize se velmi citelně projevila v nárůstu nezaměstnanosti, především mladých lidí. To však s sebou přineslo i pozitivní důsledky. Mladí lidé si více uvědomují důležitost vzdělání a kvalifikace pro získání povolání. Názor mladých lidí, který bylo dříve možné shrnout do myšlenky „proč trávit čas náročným studiem, když mohu vydělávat vlastní peníze“, se začíná v důsledku krize proměňovat na „raději studovat, než být nezaměstnaný“. Snížená nabídka pracovních míst pro mladé může být motivující k získání vyšší úrovně vzdělání. Dále může pomoci při prevenci předčasných odchodů ze vzdělávání“ (Vojtěch, Chamoutová, 2011, s. 52).

„Nezaměstnanost absolventů škol je výrazně ovlivněna celkovou ekonomickou situací v zemi, celkovou nezaměstnaností, stavem nabídky volných pracovních míst a stavem mezi poptávkou a nabídkou po pracovních silách. Důležitou roli rovněž sehrává vzdělanostní a oborová struktura absolventů škol“ (Burdová, Chamoutová, 2010, s. 5).

„Právě u mladých lidí představuje nezaměstnanost na počátku kariéry největší ohrožení a nejen že je pro ně demotivující, ale dlouhodobá nezaměstnanost v nich může vyvolat pocity vlastní zbytečnosti a vyloučení ze společnosti, což prokazatelně ovlivňuje

i jejich pozdější kariérové rozhodování. Mladí lidé, kteří byli vystaveni delší nezaměstnanosti mívají později tendenci podhodnocovat vlastní schopnosti a vybírají si nižší pozice za nižší mzdu, než by odpovídaly jejich kvalifikaci“ (Vojtěch, Chamoutová, 2011, s. 47).

4.3 Uplatnění absolventů v době krize

„Šance absolventů uplatnit se na trhu práce jsou determinovány nabídkou pracovních míst a konkurencí mezi nezaměstnanými uchazeči o zaměstnání. V tomto směru se vyhlídky absolventů v období ekonomické krize nejeví příliš příznivě. Ačkoli úřady práce neevidují všechna volná pracovní místa, neboť zaměstnavatelé mohou volit jiné způsoby hledání zaměstnanců, např. přes pracovní agentury, inzeráty v tisku a na internetu, přes zaměstnance atd., lze z údajů úřadů práce vysledovat hlavní trendy poptávky po pracovní síle“ (Úlovcová, Vojtěch, Trhlíková a kol., 2010, s. 41).

„Je pravda, že zaměstnavatelé v dnešní době čerstvé absolventy nechtějí. Kdo z nich si během studia nezajistil praxi, bude práci v oboru a na úrovni své kvalifikace hledat těžko. Ale takových absolventů je spíše menší část.

Silně ubylo pracovních příležitostí v marketingu, kam ještě před rokem a půl firmy tak rozmáchle nabíraly studenty hlavně z VŠE. Částečné úvazky v těchto oborech, o kterých se spekulovalo, že během krize narostou, se naopak snížily. Spíše to vypadá tak, že vznikaly z nadbytku a v době nedostatku firmy raději přidávají práci stávajícím zaměstnancům.

Část absolventů se zřejmě spokojí s místem, na kterém pracovali během studií, i když neodpovídá jejich kvalifikaci ani představám. Část přijme hůře placené a méně kvalifikované místo, než by přijal před vypuknutím krize. Někteří se zkusí pustit do samostatných projektů. Někdo odjede do zahraničí, i když to zdaleka nebude tak snadné jako v minulých letech.

Podle údajů úřadů práce nejdéle zůstávají v jejich evidenci absolventi učilišť. Ti jsou chronicky na trhu práce daleko zranitelnější než třeba studenti gymnázií. Je to paradox: firmy si neustále stěžují na nedostatek řemeslníků, ale praxe ukazuje, že šance na uplatnění roste s rostoucím vzděláním, i když je jen všeobecné“ (zdroj dostupný z <http://student.finance.cz/>).

„V gastronomii, hotelnictví, potravinářství, obchodu či zemědělství přitom hledá zaměstnání již každý čtvrtý až pátý absolvent. Ve stavebnictví je to před dvacet procent. „Stavebnictví přitom patří navzdory krizi k odvětvím, v nichž zkušení řemeslníci nalézají uplatnění relativně snadno, ale čerstvé absolventy znevýhodňuje nedostatek praxe,“ píše Chamoutová s Vojtěchem. Dlouhodobě nejperspektivnější je studium zdravotnických oborů. „Zdravotnictví je z pohledu šance na nalezení zaměstnání dlouhodobě perspektivní oblastí, a to i výhledově. Vzhledem k demografickému vývoji lze téměř s jistotou tvrdit, že se poptávka po kvalifikovaném zdravotnickém personálu ještě zvýší,“ říká Vojtěch. Relativně dobře shánějí zaměstnání ještě strojaři a elektrotechnici. „Zajímavé je, že i když byl u vyučených strojařů a elektrotechniků velmi vysoký nárůst nezaměstnanosti, jsou na tom proti ostatním dobře,“ shrnuje Vojtěch“ (zdroj dostupný z <http://zpravy.e15.cz>).

5 Systém vzdělávání v ČR

Po roce 1989 došlo k rozsáhlým změnám v českém školství. Dosavadní centralizovaný systém byl uvolněn a školy přešly pod své zřizovatele – pod obce a kraje.

5.1 Situace po roce 1990

„V roce 1990 získaly střední školy právní subjektivitu a do středního vzdělávání byl umožněn vstup také nestátním subjektům – konkrétně církvi a soukromníkům. Do roku 1998 dosáhl podíl nestátních středních škol 24%, přitom 22% připadalo na soukromé střední školy a pouze 2% na školy církevní. V průběhu dalších 10 let se uvedené poměry nijak výrazně nezměnily, k nárůstu podílu soukromých i církevních škol pak došlo až vlivem výraznějšího poklesu počtu veřejných středních škol.

Tabulka č. 1 - Struktura středních škol podle zřizovatele ve školních rocích 1998/99, 2003/04 a 2008/09“

Zřizovatel SŠ	Podíl středních škol		
	1998	2003	2008
Veřejné střední školy	75,9%	77,7%	74,3%
Soukromé střední školy	22,1%	20,0%	23,1%
Církevní střední školy	2,0%	2,4%	2,6%
Celkem	100%	100%	100%

(Burdová, Doležalová, Chamoutová a kol., 2011, s. 11).

5.2 Stav po roce 2010

V současné době jsou školy samostatnými právními subjekty, mají svoje řízení, vlastní vzdělávací nabídku i své financování. Současné školství ohrožuje nepříznivý demografický vývoj a taktéž nedostatek financí. Školy si vytváří prostřednictvím školních vzdělávacích programů vlastní vzdělávací nabídku, avšak stále se musí ohlížet

na finance. Školství je financováno prostřednictvím normativů, a to školy příliš oklešťuje. Výhodu mají školy, které mají dostatek žáků či studentů. Školy s nedostatkem žáků si nemohou dovolit nabídnout to, co školy, které jsou žáky naplněny.

5.2.1 Optimalizace středních škol

„Významnější zásah v podobě kvantitativních změn nastal v důsledku klesající demografické křivky populace vstupující do středních škol. Zatímco na počátku 90.let čítala generace 15letých více než 170 tisíc (v roce 1990 dokonce více než 180 tisíc) jedinců, v roce 1998 vykázal Český statistický úřad k 31.12. jen 134,6 tisíc osob ve věku 15 let a jejich počet stále klesal. V roce 2008 již počet 15letých osob dosáhl pouze 121,5 tisíc.

To bylo nejpodstatnějším důvodem optimalizace sítě středních škol, kterou začalo MŠMT uskutečňovat v roce 1997 (viz. Program optimalizace sítě středních a vyšších odborných škol a školských zařízení. MŠMT. 1997). Řada škol byla zrušena, sloučena, či právně přiřazena k jiným školám. Hlavní snahou těchto kroků bylo přizpůsobit kapacitu a strukturu středních škol aktuálním tendencím populačního vývoje, avšak s ohledem na potřeby regionů a účelnost sítě středních škol.

V současnosti stojí střední školství před dalším otřesem v podobě velmi málo početných ročníků. Mezi lety 2008 a 2011 klesne počet 15letých osob o dalších 25% (na 91,4 tisíc). Po mírném kolísání by měl počet osob ve věku 15 let opět přesáhnout stotisícovou hranici až v roce 2020, ovšem pouze krátkodobě“ (Burdová, Doležalová, Chamoutová a kol., 2011, s. 10).

5.2.2 Pokles populace

„Školní rok 2010/11 je prvním rokem, ve kterém se v počtu nově přijatých výrazně odráží pokles populace. Pokles nově přijatých na úrovni prvních ročníků středních škol činí téměř 15 tisíc žáků, což představuje 11,5 % přijímaných. Smutnou skutečností je, že obdobný pokles nastane i v dalších dvou letech, což výrazně ovlivní soustavu středních škol.

Prvkem, který rovněž ovlivňuje vzdělanostní a oborovou strukturu, je hospodářská situace. Oproti minulému roku nedošlo k výrazným změnám, i když v některých odvětvích se objevují první příznaky obratu a dochází k růstu ekonomiky. I když některé firmy začaly přijímat nové pracovníky, na situaci v nezaměstnanosti celkové i absolventů se to dosud neprojevalo.

Ze strany zaměstnavatelů se objevují obavy o vývoj počtu vyučených absolventů, které jsou posíleny vědomím populačního poklesu. Lze totiž očekávat, že i při zachování současných proporcí dojde k propadu nabídky pracovních sil připravených na práci v dělnických pozicích. Zkušenost z předkrizového období potvrzuje, že pokud nedojde ke změnám v proporcích odvětví, bude vyučených v technických oborech skutečně nedostatek“ (Vojtěch, Chamoutová, 2011, s. 3).

Je více než nutné, aby na tyto změny střední a střední odborné školství reagovalo a přizpůsobilo jim nabídku vzdělávání.

6 Dlouhodobé záměry v regionálním školství

V souladu s platnou legislativou krajský úřad zpracovává a zveřejňuje dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v kraji. Kraj jej každé dva roky vyhodnotí a v případě potřeby upraví či doplní. Dokument obsahuje analýzu vzdělávací soustavy v kraji a na základě předpokládaného demografického vývoje, vývoje na trhu práce a záměrů dalšího rozvoje kraje stanovuje zejména cíle a záměry pro jednotlivé oblasti vzdělávání (zdroj dostupný z <http://www.kr-stredocesky.cz/>).

6.1 Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ve Středočeském kraji

Dlouhodobé záměry vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ve Středočeském kraji byly zpracovány postupně v letech 2003, 2006 a 2008. Podkladem pro jejich vznik byly dokumenty, data a odborné publikace z Českého statistického úřadu, Ústavu pro informace ve vzdělávání, Národního ústavu odborného vzdělávání a šetření provedená Odborem školství, mládeže a sportu. Cílem těchto záměrů je postupné formování vzdělávací soustavy, která by byla v souladu s rozvojem a potřebami Středočeského kraje.

„Dlouhodobý záměr 2008 byl zpracován v souladu se zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, který podle odstavce 4 § 9 ukládá dlouhodobý záměr každé dva roky vyhodnotit a v případě potřeby upravit či doplnit“ (zdroj dostupný z <http://www.kr-stredocesky.cz/>).

„Dlouhodobý záměr 2006 stanovil pro období 2006 až 2010 na základě aktuálního vývoje vzdělávací soustavy a demografického vývoje ve Středočeském kraji v návaznosti na Dlouhodobý záměr 2003 tyto základní koncepční cíle:

1. vytvoření podmínek pro dosažení nejvyššího možného vzdělání jednotlivců způsobem, odpovídajícím jejich studijním ambicím, motivacím, potřebám a možnostem, a pro zvyšování jejich studijní motivace bez ohledu na jejich věk,
2. vytvoření podmínek pro trvalé zvyšování kvality a relevance vzdělávání,

3. vytvoření podmínek pro efektivní kompenzaci zdravotních a sociálních znevýhodnění jednotlivců při získání vzdělání i jejich uplatnění,
4. vytvoření podmínek pro rozvoj osobnosti dětí a mládeže a pro efektivní prevenci sociálně patologického chování,
5. vytvoření podmínek pro zajištění maximální možné efektivity fungování výchovně vzdělávací soustavy v kraji“ (zdroj dostupný z <http://www.kr-stredocesky.cz/>).

7 Charakteristika regionu Kutná Hora

Okres Kutná Hora se rozkládá na severním okraji Českomoravské vrchoviny mezi středními toky řeky Sázavy a řeky Labe. Tento okres má rozlohu 916,93 km² a zaujímá 4.místo v rámci Středočeského kraje. Poslední zveřejňované údaje o počtu obyvatel ke 30.9.2010 hovoří o 74 942 obyvatelích, kteří jsou zde hlášeni k trvalému pobytu. Počtem 82 obyvatel na 1 km² je jedním z nejméně osídlených okresů Středočeského kraje. Průměrný věk celkem je 40,4 let, z toho ženy 41,8 let a muži 38,8 let. Na okrese je 88 obcí, z toho 4 města a 5 městysů. Hustota zalidnění je 80 obyvatel na kilometr čtvereční, ve městech žije 53,36 % obyvatel.

V okrese Kutná Hora vykonává svoji činnost 36 mateřských škol, 29 základních škol, 3 gymnázia, 5 středních průmyslových škol, 4 střední odborná učiliště a 3 vyšší odborné školy. Město Kutná Hora je obec s rozšířenou působností a má ve správě 17 základních a 29 mateřských škol (zdroj dostupný z <http://cs.wikipedia.org/>).

Charakter okresu je zemědělsko-průmyslový, v němž jsou průmyslové podniky soustředěny především do určitých center s vyšší koncentrací obyvatelstva. Jedná se o oblast Kutné Hory, Čáslavi, Uhlířských Janovic, Zruče nad Sázavou.

„Silné stránky okresu:

- relativní stabilita firem s počtem do 100 zaměstnanců,
- kulturní památky – cestovní ruch,
- síť středních škol a VOŠ,
- relativně dobrá dopravní obslužnost,
- blízkost Prahy – možnost zaměstnání

Slabé stránky okresu:

- okres zemědělsko-průmyslový s průmyslovými podniky soustředěnými do několika center,
- nízká nabídka vhodných pracovních míst pro ženy, osoby se zdravotním postižením, absolventy škol,
- vysoká míra nezaměstnanosti v rámci kraje“ (Kaše, 2011, s. 3-4).

8 Nabídka vzdělávání v regionu Kutná Hora

Cílem práce je analyzovat data s počty absolventů základních škol, počty uchazečů o studium, a také přehledně informovat o možnostech sekundárního vzdělávání v regionu Kutná Hora. Následně komparovat nabídku vzdělávání a poptávku po absolventech na trhu práce a navrhnout středním odborným školám a středním odborným učilištím doporučení na úpravu vyváženosti nabídky vzdělávání, které by odpovídalo situaci na trhu práce.

Sekundární vzdělávání v regionu Kutná Hora nabízí gymnázia, střední odborné školy a střední odborná učiliště, která se nacházejí ve městech Kutná Hora a Čáslav.

Analyzovaná data byla získána prostřednictvím Úřadu práce v Kutné Hoře, oslovením Krajského úřadu Středočeského kraje, odboru školství a sportu a posledním zdrojem dat byl portál Ministerstva práce a sociálních věcí, na kterém jsou zveřejňovány čtvrtletní a pololetní statistiky.

8.1 Přehled škol zřizovaných krajem

Gymnázium a Střední odborná škola pedagogická, Čáslav, Masarykova 248

- úplné střední všeobecné vzdělání zakončené maturitní zkouškou:
 - Gymnázium (4leté)
 - Gymnázium (8leté)
 - příprava pro další studium na vysokých školách jakéhokoliv zaměření
 - Pedagogické lyceum
 - všeobecně pojaté studium pro zájemce o humanitní obory, esteticko-výchovné předměty, tělesnou výchovu či cizí jazyky, kteří chtějí pokračovat ve studiu na vysokých školách či vyšších odborných školách především pedagogického, uměleckého či sociálního zaměření
- úplné střední odborné vzdělání zakončené maturitní zkouškou:
 - Předškolní a mimoškolní pedagogika
 - jediná střední škola v regionu s humanitním a uměleckým zaměřením

- odborná připravenost pro práci v různých institucích i mimo rámec školství

Gymnázium Jiřího Ortena, Kutná Hora

- úplné střední všeobecné vzdělání zakončené maturitní zkouškou:
 - Gymnázium (4leté)
 - Gymnázium (8leté)
 - příprava pro další studium na vysokých školách jakéhokoliv zaměření

Střední zemědělská škola, Čáslav, Sadová 1234

- úplné střední odborné vzdělání zakončené maturitní zkouškou:
 - Agropodnikání
 - zaměření na rozvoj venkova, agroturistiku, cestovní ruch, kynologii
 - Ekologie a životní prostředí
 - zaměření na estetiku krajinné a městské zeleně, kopanou
 - Ekonomika a podnikání
 - zaměření na marketing, management a cestovní ruch

Vyšší odborná škola, Střední průmyslová škola a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky, Kutná Hora, Masarykova 197

- úplné střední odborné vzdělání zakončené maturitní zkouškou:
 - Elektrotechnika - technické zaměření a poté volba zaměření na:
 - Sdělovací technika – fungování rozhlasu, televize, satelitní techniky
 - Automatizační technika – programování PC a dalších zařízení
 - Počítačové systémy – konstrukce, instalace, oprava PC
 - Informační technologie
 - operační, databázové systémy, komunikace, multimédia

Vyšší odborná škola, Střední průmyslová škola a Obchodní akademie, Čáslav, Přemysla Otakara II. 938

- úplné střední odborné vzdělání zakončené maturitní zkouškou:
 - Strojírenství
 - zaměření:
 - Mechatronika – příprava na výkon technicko-hospodářských funkcí nebo vysoce kvalifikovaná dělnická povolání

- Informační systémy – orientace v oblasti informačních systémů, získání praktických zkušeností v softwarových aplikacích
- Stavba a provoz automobilů – příprava na výkon vysoce kvalifikovaných dělnických povolání
- Technické lyceum
 - příprava žáků pro studium technických oborů na vysokých školách
- Obchodní akademie
 - příprava pro výkon různých činností v obchodně podnikatelské praxi
- Ekonomické lyceum
 - příprava žáků pro studium na vysokých a vyšších odborných školách ekonomických, případně právních směrů

Střední odborné učiliště dopravní, Čáslav, Augusta Sedláčka 1145

- čtyřletý studijní obor zakončený maturitní zkouškou:
- Autotronik:
 - provoz, diagnostikování a provádění oprav motorových vozidel hlavně v oblasti elektroniky
 - získání řidičského oprávnění skupiny B a C
- tříleté učební obory v oblasti autoopravárenství:
- Mechanik opravář motorových vozidel
 - provádění oprav, údržby a servisu automobilů
 - získání řidičského oprávnění skupiny B a C
- Mechanik opravář motorových vozidel se zaměřením: Jednostopá vozidla
 - provádění oprav, údržby a servisu motocyklů a čtyřkolek
 - získání řidičského oprávnění skupiny B a C
- Autoelektrikář
 - opravy elektrické a elektronické vybavy motorových vozidel
 - základní automechanický výcvik
 - získání řidičského oprávnění skupiny B a C
- Karosář
 - oprava karosérií motorových vozidel
 - získání oprávnění svařování plamenem a svářečského průkazu pro svařování v ochranné atmosféře CO₂

- získání řidičského oprávnění skupiny B
- Autolakýrník
 - provádění povrchových úprav karosérií motorových vozidel
 - získání řidičského oprávnění skupiny B

Střední odborné učiliště Čáslav, Žižkovo náměstí 75

- tříleté učební obory:
 - Cukrář – výroba
 - zhotovování cukrářských polotovarů, korpusů a hotových výrobků, moučníků a zmrzlin
 - obsluha a seřizování technologických zařízení
 - Kuchař – číšník
 - příprava jídel teplé a studené kuchyně
 - úprava jídel pro běžné i slavnostní příležitosti
 - Opravář zemědělských strojů
 - opravování strojů a zařízení i funkčních celků pro zemědělskou techniku
 - získání řidičského oprávnění skupiny C a oprávnění ke svařování
 - Prodavač
 - kvalifikovaný prodej zboží různého sortimentu
 - získání základních odborných předpokladů pro roli soukromého podnikatele v oblasti obchodu
 - Řezník – uzenář
 - zpracování masa na polotovary, masné výrobky a konzervy, jejich následný prodej
 - administrativa spojená s výrobou a prodejem
 - Stravovací a ubytovací služby
 - příprava vybraných druhů teplých i studených pokrmů a nápojů
 - používání a udržování technických a technologických zařízení v gastronomickém provozu
 - Klempíř
 - oprava a výroba strojírenských či stavebních klempířských výrobků
 - Zahradník
 - pěstování, rozmnožování, sklizení a expedice zahradnických produktů

- práce se zahradnickou technikou a mechanizací

Střední odborná škola a Střední odborné učiliště řemesel, Kutná Hora, Čáslavská 202

- úplné střední odborné vzdělání zakončené maturitní zkouškou:
 - Mechanik zabezpečovacích systémů
 - praktické činnosti v oblasti zabezpečovací techniky
 - škol s tímto zaměřením je v republice jen několik
 - Kosmetické služby
 - příprava na práce poskytující odborné profesionální kosmetické služby
 - Veřejnosprávní činnost
 - příprava pro činnosti v rámci působnosti územních, ústředních nebo jiných orgánů státní správy a samosprávy
 - Sociální činnost
 - osobní sociální péče klientům, organizování a zajišťování sociálních služeb a sociální pomoci
- střední odborné s výučním listem
 - Kuchař – číšník
 - příprava teplých a studených jídel, seznámení s využitím moderních kuchyňských strojů, zvládnutí hygienických předpisů
 - Truhlář – truhlářka
 - výroba stavebně truhlářských výrobků, jejich povrchová úprava, výroba nábytku z masivu nebo lamina
 - Elektrikář
 - příprava na práci provozních elektrikářů, elektromontérů nebo mechaniků
 - Kadeřník
 - zhotovování účesů, provádění úprav vlasů
 - Strojní mechanik
 - kvalifikované práce s univerzálním strojním zaměřením
 - získání svářečského průkazu
 - Zedník
 - samostatný výkon zednických prací od základních až po ty náročné
 - Pokrývač
 - pokrývačské práce podle výkresové dokumentace

- Zednické práce
 - výkon zednických prací od základních až po ty náročné
- Malířské práce
 - provádění malby, natěračské práce

8.2 Školy jiných zřizovatelů

Církevní gymnázium sv. Voršily Kutná Hora

- úplné střední všeobecné vzdělání zakončené maturitní zkouškou:
- Gymnázium (8leté)
 - příprava pro další studium na vysokých školách jakéhokoliv zaměření

9 Absolventi v regionu Kutná Hora

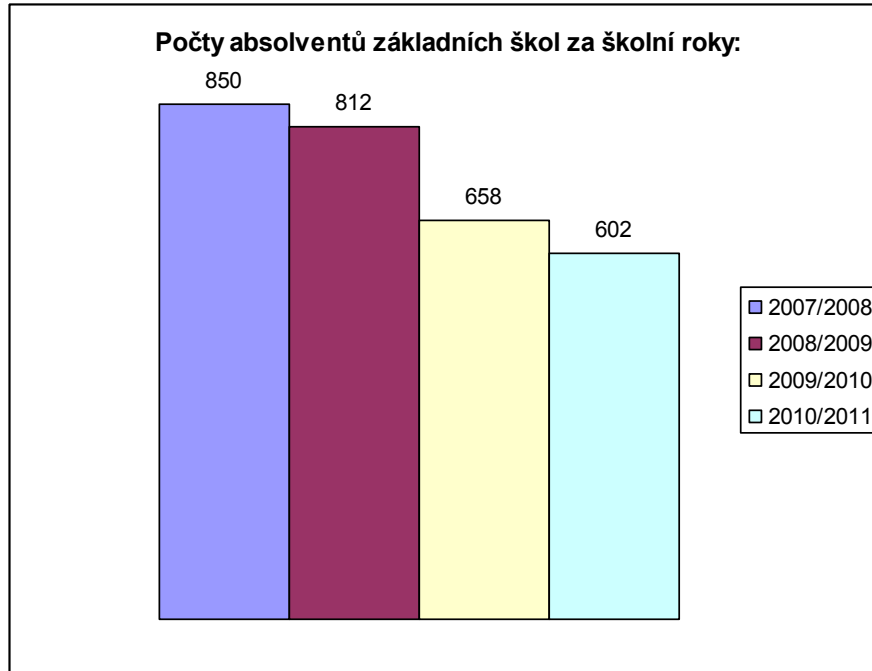
V následující kapitole je použito členění absolventů škol na absolventy základních škol a absolventy středních škol.

9.1 Absolventi základních škol

Oslovením Úřadu práce v Kutné Hoře byla získána data s počty absolventů všech základních škol v regionu. Získané údaje ukazují, že během čtyř let došlo k úbytku počtu absolventů o více než dvě stě.

Vzhledem ke klesající demografické křivce se ročně snižuje počet absolventů základních škol. Během posledních let se počet absolventů těchto škol v regionu Kutná Hora snížil a bude i nadále klesat.

Graf č. 3 – Počty absolventů základních škol v letech 2007 – 2011 v regionu Kutná Hora

zdroj: Úřad práce v Kutné Hoře

9.2 Počty žáků přijatých na střední školy a střední odborná učiliště v regionu v letech 2009 – 2011

V návaznosti na počty absolventů základních škol v regionu je třeba se zabývat přijímacím řízením na gymnázia, střední odborné školy a střední odborná učiliště, počty míst na jednotlivých studijních oborech těchto škol a následným obsazením konkrétních studijních oborů. Údaje získané oslovením Krajského úřadu Středočeského kraje, odboru školství a sportu, jež má přístup k databázi Ústavu pro informace ve vzdělávání, ukazují následující údaje v tabulkách.

Tabulka č. 2 – Počty žáků přijímaných na: Gymnázium a Střední odborná škola pedagogická Čáslav

obor	2009/2010			2010/2011			2011/2012		
	přijímáno	přijato	volná místa	přijímáno	přijato	volná místa	přijímáno	přijato	volná místa
Předškolní a mimoškolní pedagogika	30	30	0	30	30	0	30	30	0
Gymnázium	30	30	0	30	18	12	30	30	0
Pedagogické lyceum	0	0	0	0	0	0	30	30	0

Tabulka č. 3 – Počty žáků přijímaných na: Gymnázium Jiřího Ortena Kutná Hora

obor	2009/2010			2010/2011			2011/2012		
	přijímáno	přijato	volná místa	přijímáno	přijato	volná místa	přijímáno	přijato	volná místa
Gymnázium	90	90	0	60	60	0	60	41	19

V posledních dvou letech poklesl na obou gymnáziích počet přijatých žáků. Jedno z gymnázií má ve školním roce 2011/2012 dvě málo početné třídy, druhé z gymnázií mělo ve školním roce 2010/2011 jednu třídu o počtu 18 žáků v 1.ročníku. Tento pokles, v konkrétním případě – třída o 18 žácích, byl podle dostupných informací způsobený rozhodnutím školy požadovat po uchazečích vykonání písemné přijímací zkoušky z matematiky a českého jazyka.

Odborné vzdělání pedagogického zaměření nabízí v Čáslavi obor Předškolní a mimoškolní pedagogika. Neboť se jedná o jedinou školu v regionu i širším okolí, jež toto studium poskytuje, není zde znát demografický pokles absolventů. Zájem je i o studia na Pedagogickém lyceu, které není otevíráno každoročně, a je jakousi přípravou na studium na vysokých školách pedagogického směru.

Tabulka č. 4 – Počty žáků přijímaných na: Střední zemědělská škola Čáslav

obor	2009/2010			2010/2011			2011/2012		
	přijímáno	přijato	volná místa	přijímáno	přijato	volná místa	přijímáno	přijato	volná místa
Agropodnikání	30	18	12	30	18	12	30	13	17
Ekonomika a podnikání	30	23	7	30	14	16	30	12	18
Ekologie a životní prostředí	30	19	11	30	13	17	30	11	19

Střední zemědělská škola nabízí vzdělání v oborech, které je v regionu jedinečné. Avšak z porovnání počtu přijatých studentů a volných míst vyplývá, že o tyto obory není mezi uchazeči příliš velký zájem. Škola prostřednictvím svých webových stránek zveřejnila v prosinci roku 2010 informaci, že v rámci studijního oboru Agropodnikání nabízí nové studijní zaměření: kynologie – chov psů. Studentům byly nabízeny kromě všeobecně vzdělávacích předmětů i předměty odborné, jakými bylo například veterinářství, chov nebo výcvik psů. Od vyššího ročníku školy byla též nabízena možnost umístění jejich psa ve školním kynologickém zařízení, a to s následnou účastí na různých kynologických akcích. I přes tuto inovaci nezaznamenala škola dle počtu přijatých studentů ve školním roce 2011/2012 větší zájem o studium.

Tabulka č. 5 – Počty žáků přijímaných na: Vyšší odborná škola, Střední průmyslová škola a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky Kutná Hora

obor	2009/2010			2010/2011			2011/2012		
	přijímáno	přijato	volná místa	přijímáno	přijato	volná místa	přijímáno	přijato	volná místa
Elektrotechnika	120	95	25	120	65	55	90	72	18
Informační technologie	30	20	10	30	25	5	30	27	3

Demografický vývoj poznamenal i střední průmyslovou školu s elektrotechnickým zaměřením. Ve školním roce 2010/2011 nebyly zřejmě otevřeny plánované čtyři třídy v oboru Elektrotechnika, v následujícím školním roce se již počítalo jen se třemi třídami. Zájem je naopak o obor v oblasti informačních a komunikačních technologií, který nabízí tato střední škola jako jediná v regionu.

Tabulka č. 6 – Počty žáků přijímaných na: Vyšší odborná škola, Střední průmyslová škola a Obchodní akademie Čáslav

obor	2009/2010			2010/2011			2011/2012		
	přijímáno	přijato	volná místa	přijímáno	přijato	volná místa	přijímáno	přijato	volná místa
Ekonomické lyceum	30	30	0	30	15	15	30	11	19
Obchodní akademie	60	54	6	60	21	39	30	29	1
Strojírenství	60	25	35	60	12	48	30	17	13
Technické lyceum	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Ve školním roce 2010/2011 nezaznamenala druhá průmyslová škola, tentokrát se strojírenským zaměřením, příliš velký zájem o studium v oboru Strojírenství. Zájem o studium v tomto oboru významně klesá již po dobu tří let. U oboru Strojírenství, stejně jako u oboru Obchodní akademie, jejíž studium tato škola nabízí, byla otevírána vždy jen jedna třída v 1.ročníku. Posledním oborem, který škola nabízí, je Ekonomické lyceum. Málo početná třída byla otevřena a počet žáků v této třídě dle dostupných informací činí 13.

Tabulka č. 7 – Počty žáků přijímaných na: Střední odborné učiliště dopravní Čáslav

obor	2009/2010			2010/2011			2011/2012		
	přijímáno	přijato	volná místa	přijímáno	přijato	volná místa	přijímáno	přijato	volná místa
Autoelektrikář	12	9	3	11	9	2	14	14	0
Autotronik	30	25	5	30	18	12	30	12	18
Karosář	2	7	5	12	9	3	10	10	0
Autolakýrník	6	0	6	7	5	2	6	6	0
Mechanik opravář motorových vozidel	60	38	22	60	47	13	60	26	34

Zřejmě z důvodu sníženého zájmu absolventů základních škol byly od školního roku 2010/2011 sloučeny do jedné třídy, ve které je 30 žáků, obory Autoelektrikář, Autotronik a Autolakýrník. Skladba učebních oborů v této třídě se odvíjí dle konkrétního zájmu uchazečů. V rámci oboru Mechanik motorových vozidel byl pro školní rok 2011/2012 dle informací na internetových stránkách školy nabízen uchazečům nový specializovaný studijní obor Mechanik opravář motorových vozidel se zaměřením na jednostopá motorová vozidla. Předpokládalo se, že se vzrůstajícím zájmem mladé generace o nákup motocyklů a čtyřkolek, bude o toto studium zájem. Škola reagovala na poptávku zaměstnavatelů po odbornících v tomto oboru, avšak plánované dvě třídy v tomto oboru otevřeny nebyly.

Podle oficiálních informací na internetových stránkách Středočeského kraje jsou některé učební obory v rámci Strategie podpory odborného vzdělávání ve Středočeském kraji pro školní rok 2011/2012 podporovány stipendiem. Středočeský kraj se tímto způsobem snaží řešit nedostatek absolventů dělnických profesí. Mezi podporované obory patří obor Autolakýrník.

Tabulka č. 8 – Počty žáků přijímaných na: Střední odborné učiliště Čáslav

obor	2009/2010			2010/2011			2011/2012		
	přijímáno	přijato	volná místa	přijímáno	přijato	volná místa	přijímáno	přijato	volná místa
Cukrář – výroba	24	18	6	24	23	1	24	14	10
Řezník - uzenář	15	0	15	15	10	5	12	2	10
Zahradník	7	7	0	7	7	0	7	3	4
Opravář zemědělských strojů	30	20	10	30	22	8	24	10	14
Kuchař - číšník	50	30	20	60	60	60	60	23	37
Prodavač	12	9	3	15	9	6	10	4	6

Učiliště je poznamenáno demografickým vývojem a nepříliš velkým zájmem o „řemeslo“. Během tří let nevzrostl zájem o studijní obory Řezník - uzenář a Prodavač, obor Kuchař - číšník je navíc totožný s oborem, který nabízí střední odborné učiliště v Kutné Hoře.

Učební obory Opravář zemědělských strojů, Řezník – uzenář a Zahradník patří mezi obory, které stipendijně podporuje Středočeský kraj.

Tabulka č. 9 – Počty žáků přijímaných na: Střední odborná škola a Střední odborné učiliště řemesel Kutná Hora

obor	2009/2010			2010/2011			2011/2012		
	přijímáno	přijato	volná místa	přijímáno	přijato	volná místa	přijímáno	přijato	volná místa
Strojní mechanik	20	10	10	24	6	18	24	6	18
Mechanik zabezpečovacích systémů	30	26	4	0	0	0	30	24	6
Elektrikář	20	14	16	24	8	16	24	10	14
Truhlář - truhlářka	28	20	8	24	19	5	24	9	15
Malířské práce	10	5	5	0	0	0	0	0	0
Zednické práce	12	4	8	14	11	3	14	4	10
Pokrývač	10	6	4	12	12	0	12	4	8
Kuchař-číšník	45	38	7	30	26	4	30	30	0
Veřejnosprávní činnost	30	30	0	30	27	3	30	24	6
Kosmetické služby	24	19	5	24	24	0	24	18	6
Kadeřník	24	24	0	24	24	0	24	24	0
Sociální činnost	30	30	0	30	22	8	30	22	8

Střední odborná škola sloučená s učilištěm nabízí studium v maturitních oborech Kosmetické služby, Veřejnosprávní činnost a Sociální péče. O obory je poměrně stabilní zájem. Na učilišti jsou nabízeny učební obory, které jsou v rámci regionu ojedinělé. Počty přijatých uchazečů do některých oborů jsou poměrně vysoké, v některých naopak nízké. Oproti učilišti v Čáslavi zaznamenává toto učiliště poměrně velký zájem o studium v oboru Kuchař-číšník, dále o studium v oboru Kadeřnice.

Mezi obory podporované v rámci již zmiňované Strategie podpory odborného vzdělávání ve Středočeském kraji je pro školní rok 2011/2012 je mezi finančně podporovanými obory vzdělání Strojní mechanik, Elektrikář, Malíř a lakýrník a Zedník. Shromážděná data ukazují, že zájem o studium v tomto oboru není příliš velký ani v regionu Kutná Hora.

9.3 Počty nezaměstnaných absolventů středních škol a středních odborných učilišť v regionu Kutná Hora v letech 2007 – 2010

Po absolvování střední školy nebo středního odborného učiliště absolventi vstupují na trh práce. Jejich uplatnění souvisí se získanými dovednostmi, znalostmi, případnou praxí v době trvání studia. Podstatnou roli hraje poptávka zaměstnavatelů po daném oboru studia.

Následující data byla zpracována na základě podkladů z pololetního výkazu Absolventi podle škol a oborů, který zveřejňuje Úřad práce v Kutné Hoře na portálu Ministerstva práce a sociálních věcí. Jsou zde zveřejňovány informace o počtu nezaměstnaných absolventů, kteří jsou v evidenci úřadu práce.

Tabulka č. 10 – Počty nezaměstnaných absolventů školy: Gymnázium a Střední odborná škola pedagogická Čáslav

	2007	2008	2009	2010
Gymnázium	2	0	1	0
Předškolní a mimoškolní pedagogika	1	0	0	0

Tabulka č. 11 – Počty nezaměstnaných absolventů školy: Gymnázium Jiřího Ortena Kutná Hora

	2007	2008	2009	2010
Gymnázium	1	0	2	2

Absolventi gymnázií se v evidenci nezaměstnaných takřka nevyskytují, potvrzuje to většina statistik. Důvodem je to, že převážná většina gymnazistů pokračuje plynule ve studiu na vysokých školách, případně vyšších odborných školách. Velice dobře se umísťují v praxi též absolventi oboru Předškolní a mimoškolní pedagogika, kteří získávají zaměstnání v pedagogické sféře, případně pokračují v dalším studiu na vysokých školách pedagogického či humanitního zaměření.

Tabulka č. 12 – Počty nezaměstnaných absolventů školy: Střední zemědělská škola Čáslav

	2007	2008	2009	2010
Agropodnikání	1	0	4	1
Ekonomika a podnikání	4	4	5	4
Ekologie a životní prostředí	7	2	3	4

Tabulka č. 13 – Počty nezaměstnaných absolventů školy: Vyšší odborná škola, Střední průmyslová škola a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky Kutná Hora

	2007	2008	2009	2010
Elektrotechnika	3	2	2	1
Informační technologie	0	0	0	1

Tabulka č. 14 – Počty nezaměstnaných absolventů školy: Vyšší odborná škola, Střední průmyslová škola a Obchodní akademie Čáslav

	2007	2008	2009	2010
Strojírenství	2	2	3	5
Obchodní akademie	3	0	4	5
Technické lyceum	0	1	2	0

Absolventi středních odborných škol v regionu se v evidenci úřadu práce vyskytují v posledních letech minimálně. Důvodem může být další studium na vysokých školách, avšak i to, že poptávka po odbornících v oblasti informačních a komunikačních technologií, ekonomiky, administrativy či strojírenství vzrůstá. Některé z těchto pracovních pozic, na kterých mohou pracovat absolventi jmenovaných oborů, patří mezi nejhůře obsazitelné pozice v rámci České republiky v roce 2010. Konkrétně se jedná o administrativní pracovníky, programátory či management.

Tabulka č. 15 – Počty nezaměstnaných absolventů školy: Střední odborné učiliště dopravní Čáslav

	2007	2008	2009	2010
Karosář	1	3	1	2

Mechanik opravář motorových vozidel	1	1	2	5
Autoelektrikář	2	1	0	1
Autotronik	0	0	0	1

Tabulka č. 16 – Počty nezaměstnaných absolventů školy: Střední odborné učiliště Čáslav

	2007	2008	2009	2010
Cukrář - výroba	1	1	3	2
Opravář zemědělských strojů	1	2	2	1
Kuchař - číšník	2	2	5	7
Zahradník	1	0	1	1
Řezník - uzenář	0	2	2	1

Tabulka č. 17 – Počty nezaměstnaných absolventů školy: Střední odborná škola a Střední odborné učiliště řemesel Kutná Hora

	2007	2008	2009	2010
Strojní mechanik	1	0	2	1
Mechanik zabezpečovacích zařízení	3	0	0	1
Elektrikář	2	0	1	1
Truhlář - truhlářka	2	1	1	1
Pokrývač	1	1	1	1
Kosmetické služby	0	0	0	2
Kuchař – číšník	6	2	6	1
Veřejnoprávní činnost	3	1	3	1
Sociální činnost	0	1	0	0

Ve většině učebních oborů v posledním roce zveřejňovaná data zaznamenávají minimum uchazečů o zaměstnání. Toto může být způsobeno poptávkou zaměstnavatelů po absolventech, případně menším zájmem o učební obory. Střední odborná učiliště zaznamenávají též snahu středních škol přijímat i prospěchově slabší studenty základních škol a poskytnout jim možnost získat střední vzdělání s maturitou.

Pomalý, ale téměř plynulý nárůst v evidenci žadatelů o zprostředkování zaměstnání, je mezi absolventy učebního oboru Kuchař – číšník. Toto může být způsobeno tím, že tento učební obor nabízí dvě učiliště v regionu.

Podle získaných dat není v evidenci žádný absolvent oborů: autolakýrník, prodavač, klempíř, strojník mechanik, zedník či malíř.

9.4 Uchazeči o zaměstnání podle vzdělání

Každoročně vypracovává Úřad práce v Kutné Hoře Analýzu trhu práce v okrese Kutná Hora. Výsledná zpráva je volně přístupná na internetových stránkách příslušných pracovních úřadů. V analýze za rok 2010 se hovoří o tom, že z hlediska vzdělanostní struktury jsou dlouhodobě v evidenci uchazečů o zaměstnání lidé se středním odborným vzděláním, a to 1 879 osob. Nejméně je evidováno uchazečů se vzděláním středoškolským s maturitou, a to pouze 653. Dokument upřesňuje též počet uchazečů se základním vzděláním, kterých bylo evidováno 940.

10 Volná pracovní místa

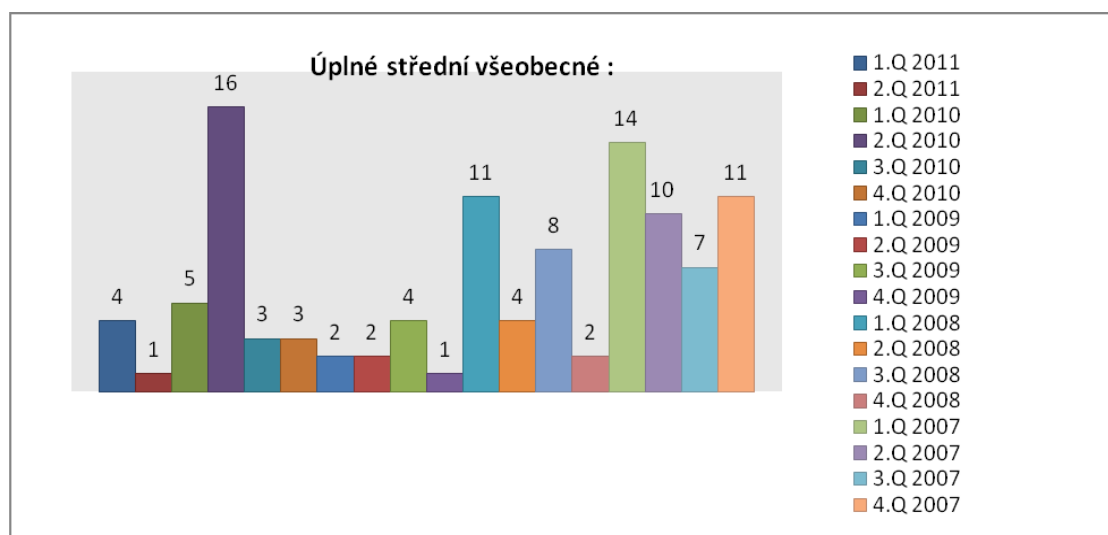
Pro absolventy je rozhodující, jaké vzdělání v rámci studia absolvovali. Jsou pracovní místa, která jsou v poptávce volných pracovních míst neustále, a jsou naopak pracovní místa, která se v nabídce takřka nevyskytují.

10.1 Volná pracovní místa pro jednotlivé druhy vzdělání

Podle kvalifikační struktury volných pracovních míst, která je získána z Analýzy neobsazenosti volných pracovních míst podle profese v okrese Kutná Hora za jednotlivá čtvrtletí, a kterou zveřejňuje příslušný úřad práce na portálu Ministerstva práce a sociálních věcí, je nejvyšší počet volných pracovních míst pro uchazeče se středním odborným vzděláním s výučním listem a pro uchazeče, kteří absolvovali maturitu a mají odborné vzdělání v konkrétní oblasti. Je pravdou, že z těchto oborů přecházejí většinou absolventi plynule na trh práce, kdežto z těch, kteří mají úplné střední všeobecné vzdělání se stávají studenti vysokých či vyšších odborných škol.

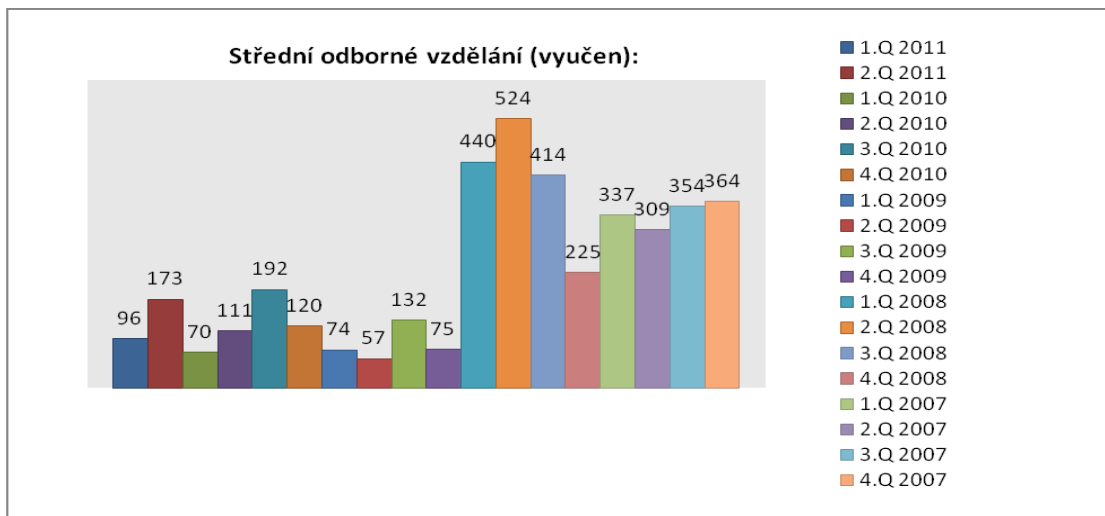
Následující grafy za jednotlivá čtvrtletí toto dokladují.

Graf č. 4 – Volná pracovní místa – úplné střední všeobecné vzdělání:

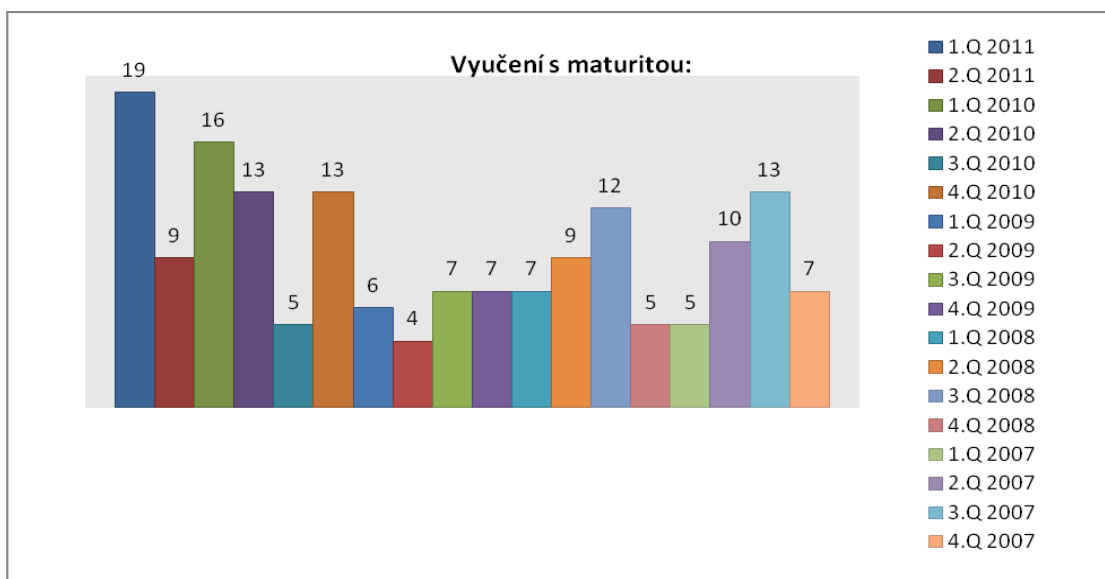
zdroj: <http://portal.mpsv.cz>

Graf č. 5 – Volná pracovní místa – střední odborné vzdělání:

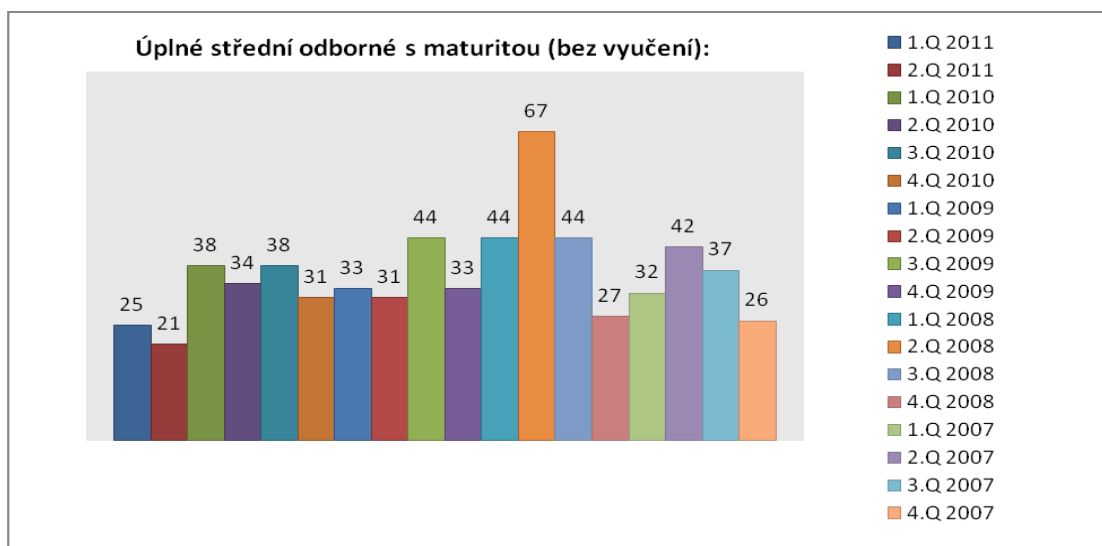
zdroj: <http://portal.mpsv.cz>

Graf č. 6 – Volná pracovní místa – vyučení s maturitou:

zdroj: <http://portal.mpsv.cz>

Graf č. 7 – Volná pracovní místa – úplné střední odborné vzdělání s maturitou:

zdroj: <http://portal.mpsv.cz>

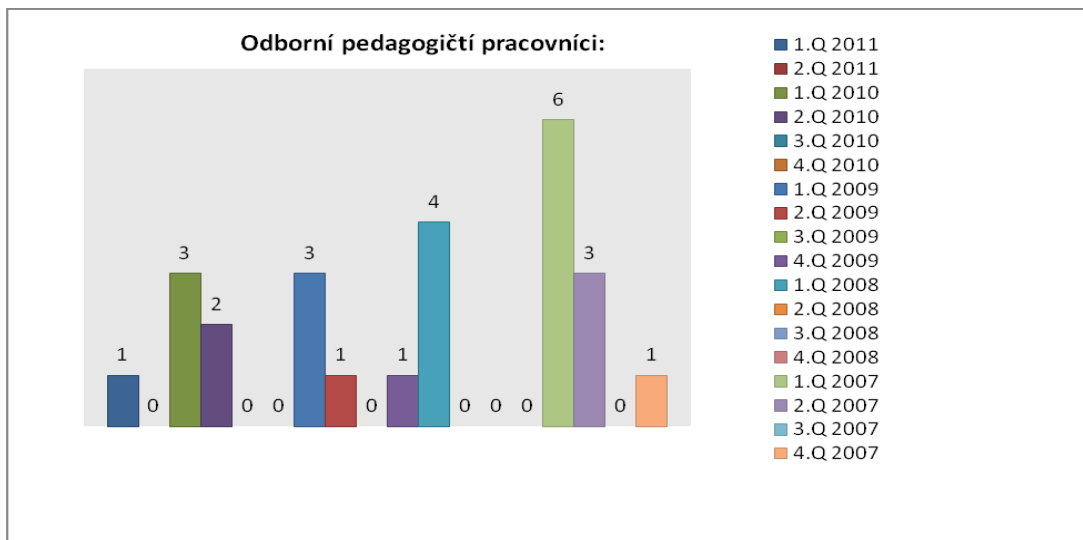
10.2 Volná pracovní místa podle profesí vhodná pro absolventy

Absolvent vstupuje na trh práce vybavený kompetencemi, které v rámci studia získal, avšak s minimální praxí a často se zkreslenou představou o trhu práce a ceně práce. Záleží na nich, jakým směrem se vydají, zda-li se budou chtít uplatnit ve vystudovaném oboru a spokojí se prozatím i s podřadnou prací. Je zřejmé, že ve výhodě jsou absolventi, jejichž obor je konkrétně zaměřen na nějakou oblast.

Ze statistiky získané z portálu Ministerstva práce a sociálních věcí, která rozděluje volná pracovní místa podle číselníku KZAM – Klasifikace zaměstnání podle Českého statistického ústavu (číselník je platný do konce roku 2010) a statistiky CZ – ISCO – Klasifikace zaměstnání podle Českého statistického ústavu (číselník je platný od roku 2011) vyloučily níže uvedené údaje, ze kterých byly zpracovány grafy.

Kategorie byly vybírány s ohledem na možné uplatnění absolventů středních škol a středních odborných učilišť v regionu Kutná Hora.

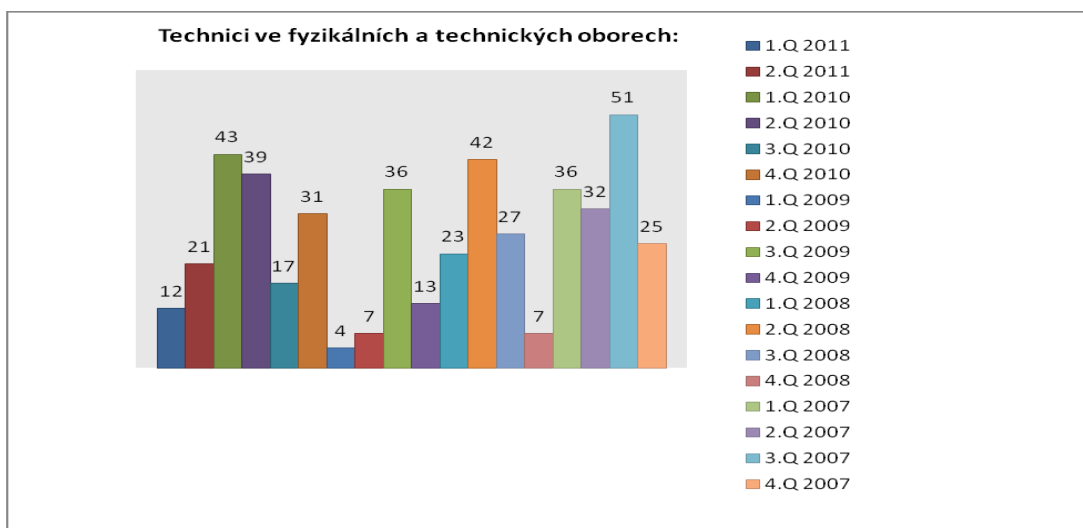
Graf č. 8 – Volná pracovní místa – odborní pedagogičtí pracovníci:

zdroj: <http://portal.mpsv.cz>

Volná pracovní místa pro absolventy školy s pedagogickým zaměřením se vyskytují v regionu v posledních pěti letech minimálně. Je tedy zřejmé, že nabídka vzdělávání v této oblasti je v rovnováze s poptávkou na pracovním trhu.

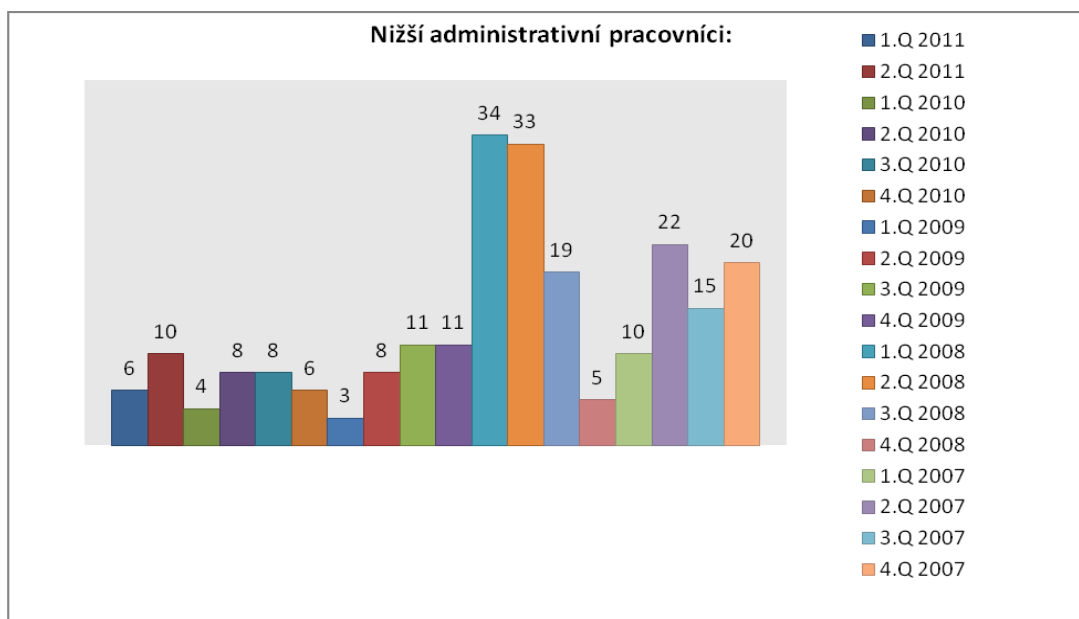
Graf č. 9 – Volná pracovní místa – technici ve fyzikálních a technických oborech:

zdroj: <http://portal.mpsv.cz>

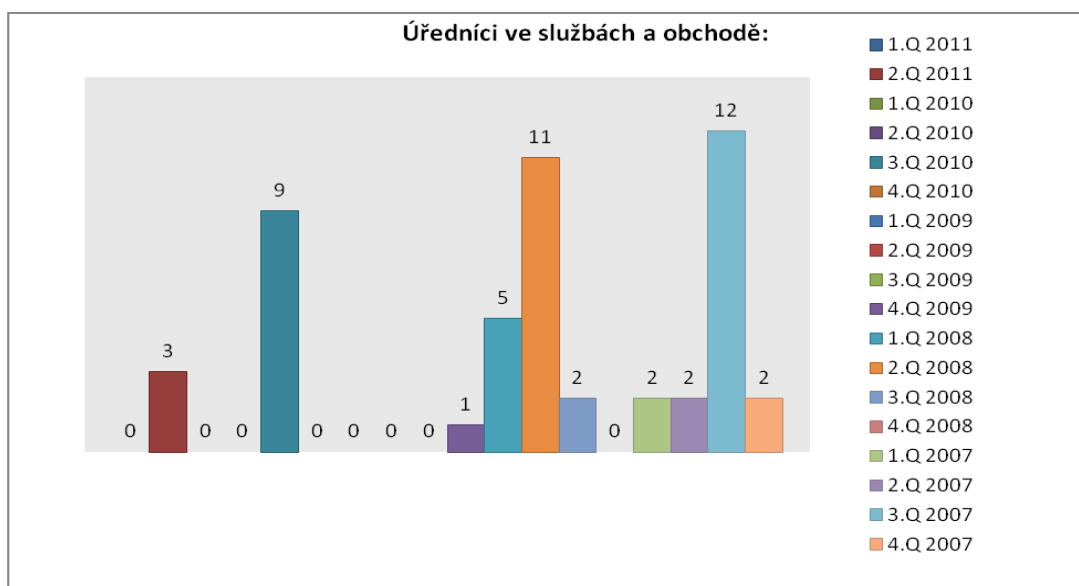
Poměrně velký zájem je mezi zaměstnavateli o odborníky ze škol s technickým zaměřením. Školy tohoto typu se v regionu nacházejí a absolventi mají šanci získat pracovní místo. Problémem je, že o technické obory, dle získaných dat s počty uchazečů při přijímacím řízení na střední školy, není příliš velký zájem.

Graf č. 10 – Volná pracovní místa – nižší administrativní pracovníci:

zdroj: <http://portal.mpsv.cz>

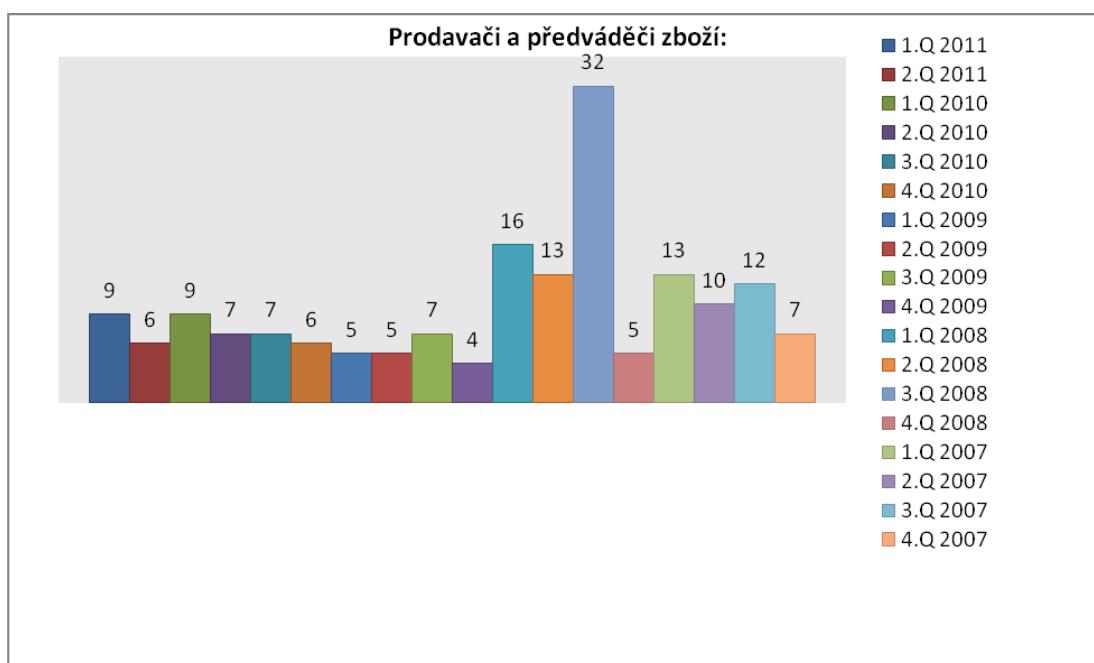
Graf č. 11 – Volná pracovní místa – úředníci ve službách a obchodě:

zdroj: <http://portal.mpsv.cz>

Počet volných pracovních míst pro administrativní pracovníky a úředníky každoročně klesá. Pro absolventy škol s tímto zaměřením není jednoduché najít pracovní místo. Studium tohoto zaměření nabízí obor Obchodní akademie a Veřejnosprávní činnost. Získané informace ukazují, že o studium těchto oborů zájem je, otázkou však je, zda-li absolventi získají na trhu práce uplatnění nebo zda budou pracovat mimo obor.

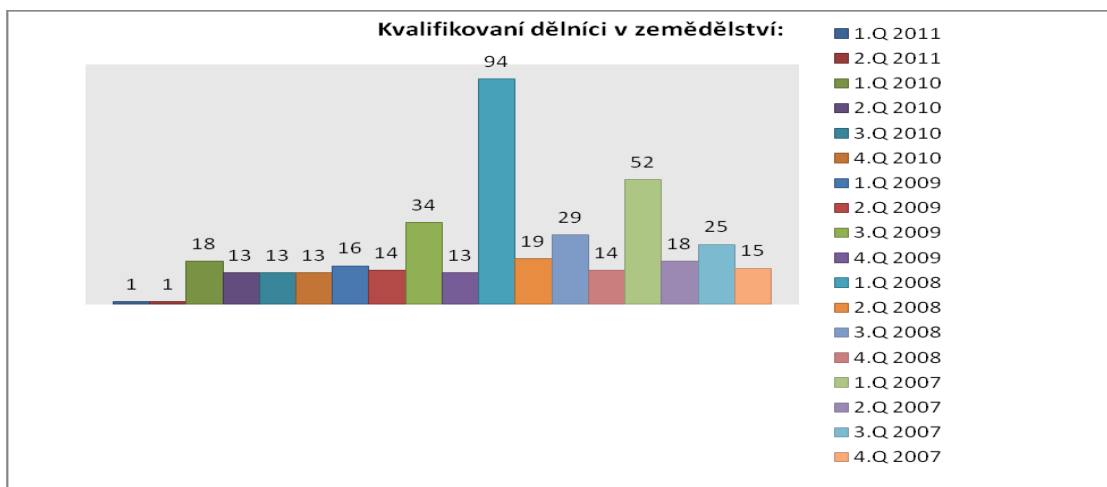
Graf č. 12 – Volná pracovní místa – prodavači a předváděči zboží:

zdroj: <http://portal.mpsv.cz>

Volná pracovní místa pro prodavače jsou v posledních třech letech takřka ve stejném počtu, jistá šance na uplatnění absolventa oboru zde je. Z dat však není zřejmé, o jaký obor v širokém spektru „prodavač“ je možné získat práci, a bude-li to alespoň částečně odpovídat představám absolventů.

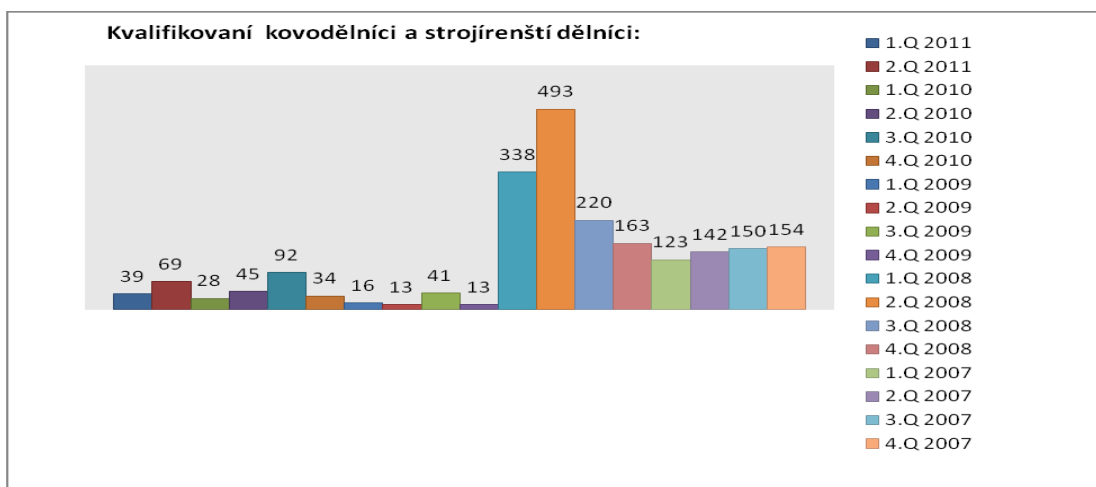
Graf č. 13 – Volná pracovní místa – kvalifikovaní dělníci v zemědělství:

zdroj: <http://portal.mpsv.cz>

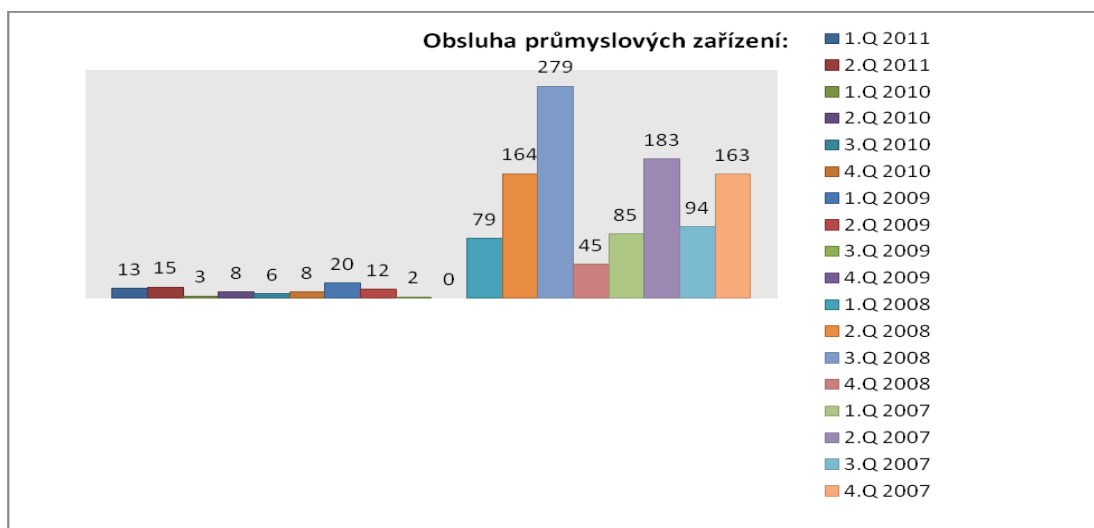
Počet volných pracovních míst pro dělníky s kvalifikací pro zemědělství je takřka stabilní. Trh práce volná pracovní místa nabízí, výjimkou jsou první dvě čtvrtletí roku 2011, avšak toto může být částečně způsobeno sezónními pracemi. Obory vzdělávání v regionu neposkytují příliš velké možnosti ke studiu v této oblasti. Pouze opravář zemědělských strojů by zde částečně mohl nalézt uplatnění.

Graf č. 14 – Volná pracovní místa – kvalifikovaní kovodělníci a strojírenští dělníci:

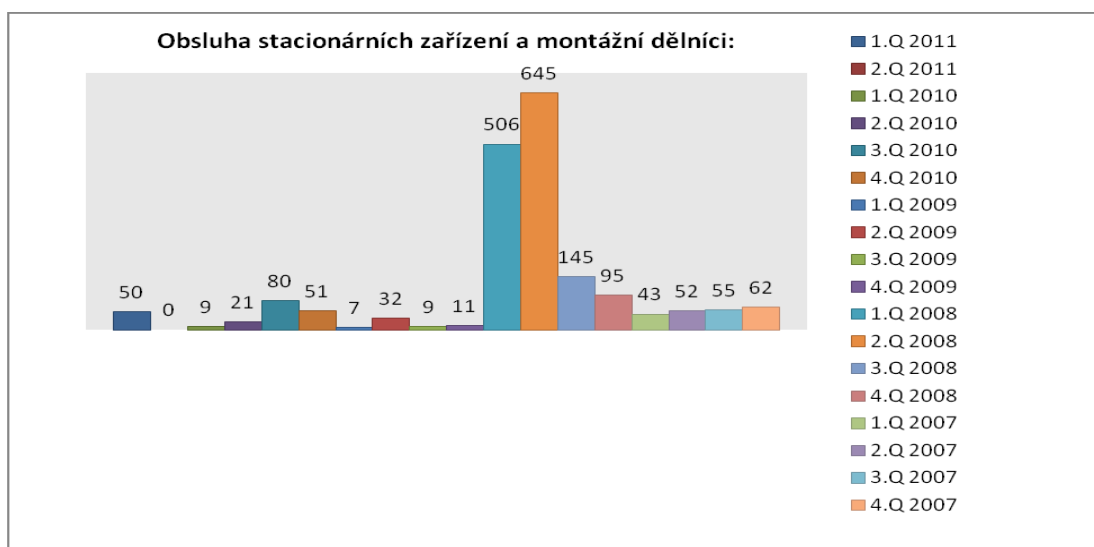
zdroj: <http://portal.mpsv.cz>

Graf č. 15 – Volná pracovní místa – obsluha průmyslových zařízení:

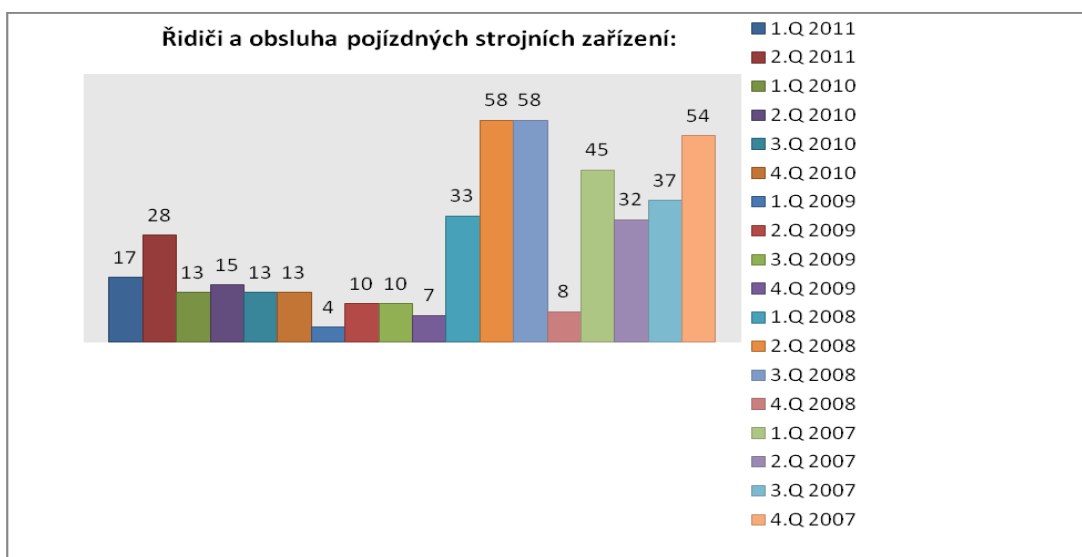
zdroj: <http://portal.mpsv.cz>

Graf č. 16 – Volná pracovní místa – obsluha stacionárních zařízení a montážní dělníci:

zdroj: <http://portal.mpsv.cz>

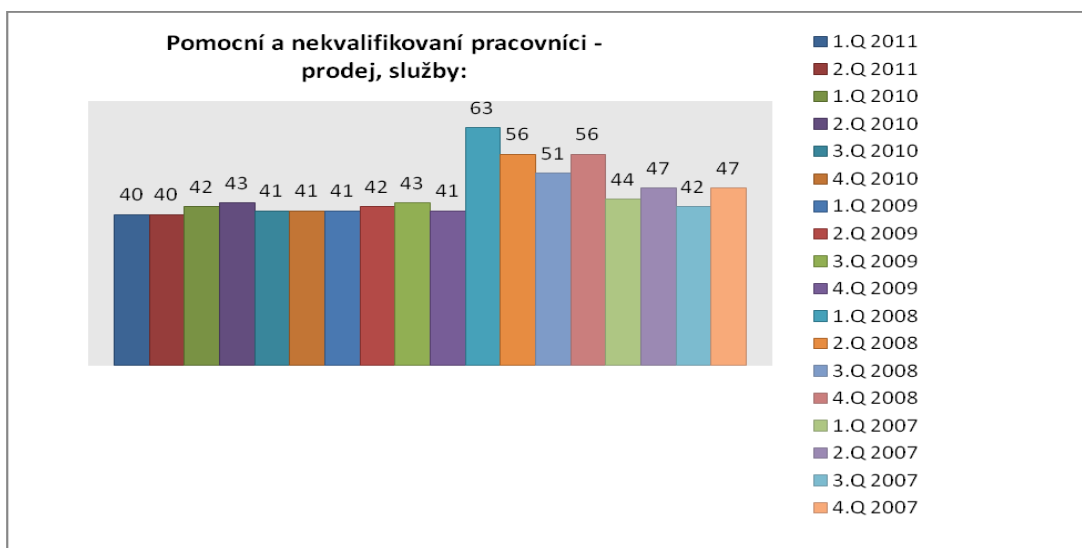
Graf č. 17 – Volná pracovní místa – řidiči a obsluha pojízdných strojních zařízení:

zdroj: <http://portal.mpsv.cz>

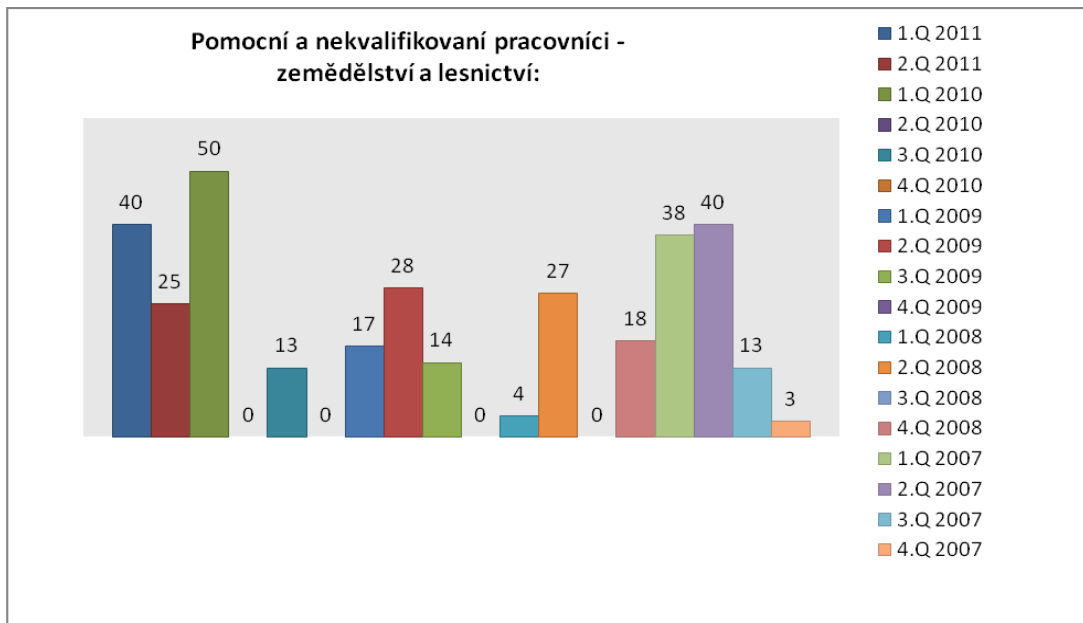
Předchozí čtyři grafy (grafy číslo 14 až 17) představují různé dělnické profese v oblasti strojírenství. Počet volných pracovních míst je poměrně stabilní, zájemci o „řemeslo“ v této oblasti mohou na trhu práce najít zřejmě stabilní uplatnění. Region skýtá některé učební obory, ze kterých se mohou absolventi o tato místa ucházet.

Graf č. 18 – Volná pracovní místa – pomocní a nekvalifikovaní pracovníci – prodej, služby:

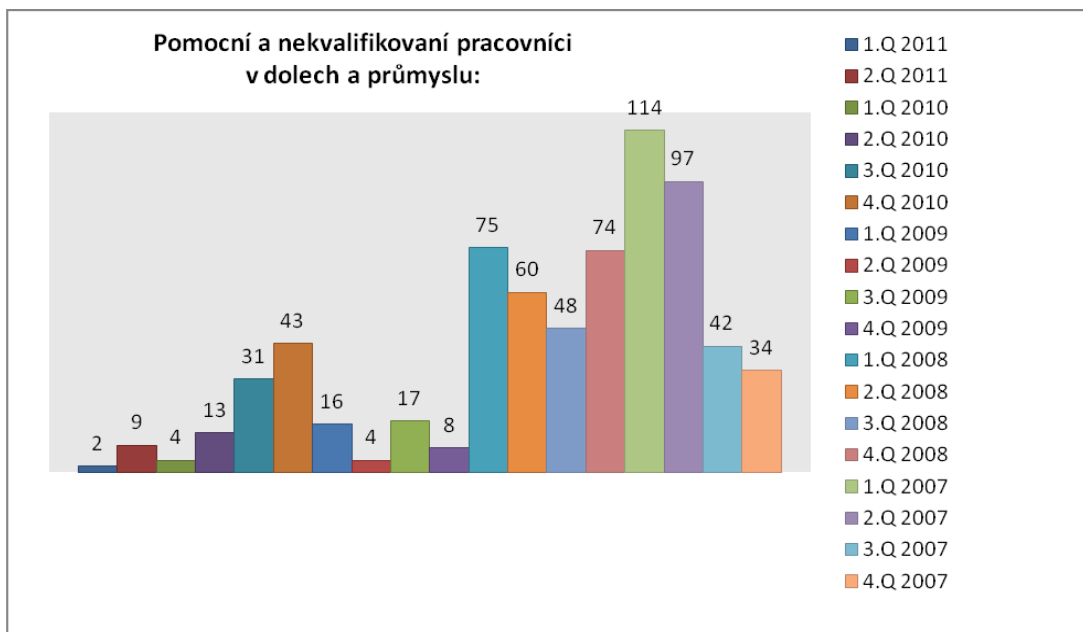
zdroj: <http://portal.mpsv>

Graf č. 19 – Volná pracovní místa – pomocní a nekvalifikovaní pracovníci – zemědělství a lesnictví:

zdroj: <http://portal.mpsv.cz>

Graf č. 20 – Volná pracovní místa – pomocní a nekvalifikovaní pracovníci v dolech a průmyslu:

zdroj: <http://portal.mpsv.cz>

Poslední tři grafy (grafy číslo 18 až 20) uzavírají přehled možností uplatnění na pracovním trhu pro absolventy spíše jen základních škol nebo pro studenty učebních oborů, kteří z nějakého důvodu nedokončili studium na středních odborných učilištích. Ze zveřejněných dat je zřejmé, že o pomocné pracovní síly bez kvalifikace je zájem v oblastech prodeje, služeb, průmyslu i zemědělství. Tyto grafy jsou pouze ilustrační, pomocné pracovní síly vykonávají absolventi středních škol a středních odborných učilišť minimálně.

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo formou analýzy dat zjistit, jak snižující se demografická křivka ovlivňuje střední školy a střední odborná učiliště v regionu. Zdrojem pro zpracování analýzy byla data poskytnutá Úřadem práce v Kutné Hoře, Krajským úřadem Středočeského kraje, odborem školství a sportu a data z portálu Ministerstva práce a sociálních věcí. Analyzovala jsem počty absolventů základních škol, počty uchazečů o studium na gymnáziích, střední odborné školy a střední odborná učiliště a následné přijetí na konkrétní obory vzdělávání v regionu Kutná Hora. Poté jsem provedla komparaci nabídky vzdělávání a poptávky po absolventech v tomto regionu.

Na základě analýzy a komparace jsem došla k závěru, že je v regionu stále velká konkurence služeb nabízených středními odbornými školami a středními odbornými učilišti a že školy zároveň bojují se stále se snižující demografickou křivkou. Je zřejmé, že střední školy a střední odborná učiliště v regionu Kutná Hora mají problémy s naplněním některých studijních a učebních oborů. O některé obory naopak zájem je. Problémem je minimální zájem o některé konkrétní obory vzdělávání, o které by zaměstnavatelé měli zájem, konkrétně jde například o technické obory. Toto se projevuje na stále se snižujícím počtu otevíraných tříd, slučováním více učebních oborů do jedné třídy a otevíráním tříd s nízkým počtem žáků.

Po komparaci dat nabídky vzdělání a poptávky zaměstnavatelů doporučuji následující úpravu nabídky vzdělávání. Navrhuji ji z toho důvodu, aby se nabídka stala alespoň částečně vyváženou a korespondovala s poptávkou zaměstnavatelů.

Návrhy, náměty a doporučení vyplývající z analýzy:

- pro gymnázia v regionu: otevírat pouze jednu třídu na každém gymnáziu (může mít za výsledek kvalitnější studenty),
- sloučit některé obory na Střední zemědělské škole a pokusit se inovovat vzdělávací nabídku,
- uzavřít na jednom středním odborném učilišti v regionu učební obor Kuchař – číšník, neboť absolventi tohoto oboru špatně hledají uplatnění,

- bylo by vhodné pokusit se otevřít na Střední průmyslové škole 2 třídy oboru Informační technologie, neboť roste zájem o práci hardwarových i softwarových odborníků,
- pokusit se nabídnout atraktivní studijní a učební obory, které v regionu nejsou (například instalatér, obor stavebnictví, obor se zdravotnickým zaměřením – zdravotní sestra, zubní laborant).

Vím, že něco jiného je trh práce, poptávka po pracovnících a nabídka pracovních míst, a něco jiného je vysvětlit dospívajícímu, kterým směrem by se měl začít ve volbě povolání ubírat, aby dobře našel uplatnění. Volbu povolání totiž hodně ovlivňují zájmy a sny každého mladého člověka.

Seznam zkratek

CO₂ – oxid uhličitý

CZ – ISO - Klasifikace zaměstnání podle Českého statistického ústavu (číselník je platný od roku 2011)

ČR – Česká republika

č. - číslo

IPS – Informační a poradenské středisko

km - kilometr

KZAM - Klasifikace zaměstnání podle Českého statistického ústavu

MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

PC - počítač

RVP – Rámcový vzdělávací program

Sb. – Sbírkky

str. - strana

VOŠ – Vyšší odborná škola

VŠE – Vysoká škola ekonomická

ZŠ – Základní škola

Seznam odborné literatury:

1. BĚLECKÝ, Z., HAUSENBLAS, O., HUČÍNOVÁ, L., KABELÁČOVÁ, I., KARGEROVÁ, J., KOŠTÁLOVÁ, H., KREJČIŘÍKOVÁ, I., LISNEROVÁ, L., MIKOVÁ, Š., PALEČKOVÁ, J., PROCHÁZKOVÁ, I., STANG, J., STRAKOVÁ, J. *Klíčové kompetence v základním vzdělávání*. Praha : Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007. 75 s. ISBN 978-80-87000-07-6.
2. BROŽOVÁ, D. *Společenské souvislosti trhu práce*. Praha : Sociologické nakladatelství (SLON), 2003. 150 s. ISBN 80-86429-16-4.
3. BURDOVÁ, J., DOLEŽALOVÁ, G., CHAMOUTOVÁ, D., KLEŇHOVÁ, M., SKÁCELOVÁ, P., TRHLÍKOVÁ, J., ÚLOVCOVÁ, H., VOJTĚCH, J. *Uplatnění absolventů škol na trhu práce 2010*. Praha : Národní ústav odborného vzdělávání, 2011. 99 s. ISBN 978-80-87063-38-5.
4. BURDOVÁ, J., CHAMOUTOVÁ, D., *Nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním – 2010*. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání. 2010. 68 s. ISBN nevedeno.
5. ČERVINKA, T., HŮRKA, P., LEIBLOVÁ, Z., MUŠKA, F., PELECH, P., PŘIB, J., TRYLČ, L., ŽENÍŠKOVÁ, M. *Zaměstnávání občanů se zdravotním postižením, důchodců, mladistvých a studentů, absolventů škol, žen a dalších kategorií*. Praha : ANAG, 2009. 205 s. ISBN 978-80-7263-529-0.
6. DVOŘÁKOVÁ, Z. a kol. *Slovník pojmů k řízení lidských zdrojů*. Praha : C.H.Beck, 2004. 158 s. ISBN 80-7179-468-6.
7. HANZLÍKOVÁ, O., PAUKNEROVÁ, D., SOUŠKOVÁ, M. *Jak uspět v prvním zaměstnání*. Praha : GRADA Publishing, 2002. 137 s. ISBN 80-247-0121-9.
8. KALOUSKOVÁ, P., VOJTĚCH, J. *Potřeby zaměstnavatelů a připravenost absolventů škol – souhrnný přehled*. Praha : Národní ústav odborného vzdělávání, 2008. 44 s. ISBN nevedeno.
9. KAŠE, V., *Analýza trhu práce v okrese Kutná Hora za rok 2010*. Kutná Hora, 2011. 31 s. ISBN nevedeno.
10. KUCHAR, P. *Trh práce - sociologická analýza*. Praha : Karolinum, 2007. 183 s. ISBN 978-80-246-1383-3.

11. MERTIN, V., STRÁDAL, J., ÚLOVCOVÁ, H., CIPROVÁ, J., BERNÝ, L.,
Poradce k volbě povolání pro výchovné poradce a učitele na ZŠ. Praha :
Nakladatelství Dr. Josef Raabe, s.r.o., 2002. 361 s. ISBN 80-86307-12-3.
12. NĚMEC, O., KOTÝNKOVÁ, M. *Lidské zdroje na trhu práce.*
Praha : Professional Publishing, 2003. 199 s. ISBN 80-86419-48-7.
13. ÚLOVCOVÁ, H., VOJTĚCH, J., TRHLÍKOVÁ, J., CHAMOUTOVÁ, D.,
SKÁCELOVÁ, P., BURDOVÁ, J. *Uplatnění absolventů na trhu práce 2009.*
Praha : Národní ústav odborného vzdělávání, 2010. 87 s.
ISBN 978-80-87063-28-6.
14. VOJTĚCH, J., CHAMOUTOVÁ, D. *Vývoj vzdělanostní a oborové struktury
žáků a studentů ve středním a vyšším odborném vzdělávání v ČR a v krajích ČR a
postavení mladých lidí na trhu práce ve srovnání se stavem v Evropské unii
2010/2011.* Praha : Národní ústav odborného vzdělávání, 2011. 52 s. ISBN
neuvedeno.

Seznam internetových zdrojů:

1. *Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ve Středočeském kraji*. 12.9.2011 [online], [cit. 2011-09-12]. Dostupné na WWW: <<http://www.kr-stredocesky.cz/portal/odbory/Skolstvi/koncepcni-materialy-a-analyzy/dlouhodobe-zamery-v-regionalnim-skolstvi.htm?pg=1>>.
2. *Dlouhodobé záměry v regionálním školství*. 13.9.2011. [online], [cit. 2011-09-13]. Dostupné na WWW: <<http://www.kr-stredocesky.cz/portal/odbory/Skolstvi/koncepcni-materialy-a-analyzy/dlouhodobe-zamery-v-regionalnim-skolstvi.htm?pg=1>>.
3. *Dobrovítov*. 9.9.2011. [online], [cit. 2011-09-9]. Dostupné na WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Okres_Kutn%C3%A1_Hora>.
4. *Kompetence požadované zaměstnavateli podle pracovníků úřadu práce*. 13.9.2011. [online], [cit. 2011-09-13]. Dostupné na WWW: <<http://www.infoabsolvent.cz/TematickyKatalog/DStranka.aspx?CiloveSkupiny=1&KodStranky=5.2.01&kat=1>>.
5. MYSLIVEČEK, O., *Jaký je dopad krize na čerstvé absolventy škol*. 13.9.2011. [online], [cit. 2011-09-13]. Dostupné na WWW: <<http://student.finance.cz/zpravy/finance/235125-jaky-je-dopad-krize-na-cerstve-absolventy-skol-/>>.
6. *Nabídka a poptávka na trhu práce*. 22.7.2011. [online], [cit. 2011-07-22]. Dostupné na WWW: <<http://portal.mpsv.cz/sz/stat/trh>>.
7. *Názory úřadů práce na uplatnitelnost absolventů*. 14.9.2011 [online], [cit. 2011-09-14]. Dostupné na WWW: <<http://www.infoabsolvent.cz/TematickyKatalog/SStranka.aspx?CiloveSkupiny=6&KodStranky=4.1.13>>.
8. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (se změnami provedenými k 1.9.2007)*. 14.9.2011 [online], [cit. 2011-09-14]. Dostupné na WWW: <http://old.vuppraha.cz/soubory/RVPZV_2007-07.pdf>.

9. REZLEROVÁ, J. *Trh práce už nebude nikdy takový jako před krizí*. 21.10.2010 [online], [cit. 2011-09-12]. Dostupné na WWW: <<http://www.novinky.cz/kariera/214367-jaroslava-rezlerova-trh-prace-uz-nikdy-nebude-takovy-jako-pred-krizi.html>>.
10. SVOBODA, P. *Pětina učňů hledá práce, krize vrcholí*. 3.6.2010 [online], [cit. 2011-04-12]. Dostupné na WWW: <<http://zpravy.e15.cz/kancelar/kariera-a-vzdelani/petina-ucnu-hleda-praci-krize-vrcholi>>.

Seznam grafů:

- Graf č. 1 – Důležitost kompetencí absolventů – učební obory / v textu str. 25
- Graf č. 2 – Důležitost kompetencí absolventů – maturitní obory / v textu str. 25
- Graf č. 3 – Počty absolventů základních škol v letech 2007 – 2011 v regionu Kutná Hora
/ v textu str. 42
- Graf č. 4 – Volná pracovní místa – úplné střední všeobecné vzdělání / v textu str. 52
- Graf č. 5 – Volná pracovní místa – střední odborné vzdělání / v textu str. 53
- Graf č. 6 – Volná pracovní místa – vyučení s maturitou / v textu str. 53
- Graf č. 7 – Volná pracovní místa – úplné střední odborné vzdělání s maturitou / v textu
str. 54
- Graf č. 8 – Volná pracovní místa – odborní pedagogičtí pracovníci / v textu str. 55
- Graf č. 9 – Volná pracovní místa – technici ve fyzikálních a technických oborech /
v textu str. 55
- Graf č. 10 – Volná pracovní místa – nižší administrativní pracovníci / v textu str. 56
- Graf č. 11 – Volná pracovní místa – úředníci ve službách a obchodě / v textu str. 56
- Graf č. 12 – Volná pracovní místa – prodavači a předváděči zboží / v textu str. 57
- Graf č. 13 – Volná pracovní místa – kvalifikovaní dělníci v zemědělství / v textu str. 58
- Graf č. 14 – Volná pracovní místa – kvalifikovaní kovodělníci a strojírenští dělníci /
v textu str. 58
- Graf č. 15 – Volná pracovní místa – obsluha průmyslových zařízení / v textu str. 59
- Graf č. 16 – Volná pracovní místa – obsluha stacionárních zařízení a montážní dělníci /
v textu str. 59
- Graf č. 17 – Volná pracovní místa – řidiči a obsluha pojízdných strojních zařízení /
v textu str. 60
- Graf č. 18 – Volná pracovní místa – pomocní a nekvalifikovaní pracovníci – prodej,
služby / v textu str. 60
- Graf č. 19 – Volná pracovní místa – pomocní a nekvalifikovaní pracovníci – zemědělství
a lesnictví / v textu str. 61
- Graf č. 20 – Volná pracovní místa – pomocní a nekvalifikovaní pracovníci v dolech a
průmyslu / v textu str. 61

Seznam tabulek:

- Tabulka č. 1 - Struktura středních škol podle zřizovatele ve školních rocích 1998/99, 2003/04 a 2008/09 / v textu str. 30
- Tabulka č. 2 – Počty žáků přijímaných na: Gymnázium a Střední odborná škola pedagogická Čáslav / v textu str. 43
- Tabulka č. 3 – Počty žáků přijímaných na: Gymnázium Jiřího Ortena Kutná Hora / v textu str. 43
- Tabulka č. 4 – Počty žáků přijímaných na: Střední zemědělská škola Čáslav / v textu str. 44
- Tabulka č. 5 – Počty žáků přijímaných na: Vyšší odborná škola, Střední průmyslová škola a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky Kutná Hora / v textu str. 44
- Tabulka č. 6 – Počty žáků přijímaných na: Vyšší odborná škola, Střední průmyslová škola a Obchodní akademie Čáslav / v textu str. 45
- Tabulka č. 7 – Počty žáků přijímaných na: Střední odborné učiliště dopravní Čáslav / v textu str. 45
- Tabulka č. 8 – Počty žáků přijímaných na: Střední odborné učiliště Čáslav / v textu str. 46
- Tabulka č. 9 – Počty žáků přijímaných na: Střední odborná škola a Střední odborné učiliště řemesel Kutná Hora / v textu str. 47
- Tabulka č. 10 – Počty nezaměstnaných absolventů školy: Gymnázium a Střední odborná škola pedagogická Čáslav / v textu str. 48
- Tabulka č. 11 – Počty nezaměstnaných absolventů školy: Gymnázium Jiřího Ortena Kutná Hora / v textu str. 48
- Tabulka č. 12 – Počty nezaměstnaných absolventů školy: Střední zemědělská škola Čáslav / v textu str. 49
- Tabulka č. 13 – Počty nezaměstnaných absolventů školy: Vyšší odborná škola, Střední průmyslová škola a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky Kutná Hora / v textu str. 49
- Tabulka č. 14 – Počty nezaměstnaných absolventů školy: Vyšší odborná škola, Střední průmyslová škola a Obchodní akademie Čáslav / v textu str. 49
- Tabulka č. 15 – Počty nezaměstnaných absolventů školy: Střední odborné učiliště

dopravní Čáslav / v textu str. 49

Tabulka č. 16 – Počty nezaměstnaných absolventů školy: Střední odborné učiliště Čáslav
/ v textu str. 50

Tabulka č. 17 – Počty nezaměstnaných absolventů školy: Střední odborná škola a
Střední odborné učiliště řemesel Kutná Hora / v textu str. 50